

Выходзіць
з 20 снежня
1945 года

Настаўніцкая

газета

№ 61
(5392)
Субота,
25 мая
2002 года

ВЫДАНИЕ АСВЕТНІКАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

3 пасяджэння калегіі Міністэрства адукацыі Даручэнні Прэзідэнта выконваюцца

22 мая адбылася калегія Міністэрства адукацыі, на якой разглядалася пытанне аб рабоце міністэрства па выкананні Пратакола даручэнняў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь А.Р. Лукашэнкі, дадзеных на II з'ездзе настаўнікаў і падчас справаздачы Урада Рэспублікі Беларусь 29 красавіка 2002 года.

Першым са справаздачай выступіў М.С. Фяськоў, начальнік галоўнага ўпраўлення агульнай сярэдняй адукацыі Міністэрства адукацыі. За першае паўгоддзе гэтага года міністэрствам быў праведзены шэраг мерапрыемстваў па выкананні даручэнняў Прэзідэнта. Па-першае, у План мерапрыемстваў па рэалізацыі Асноўнага накірунку развіцця нацыянальнай сістэмы адукацыі ўнесены змяненні і дапаўненні з улікам сённяшніх пераўтварэнняў, змяненні ў стратэгіі сацыяльна-эканамічнага развіцця рэспублікі, рашэнні II з'езда настаўнікаў. Па-другое, у План мерапрыемстваў унесены ў Міністэрства Рэспублікі Беларусь План рэалізацыі сеткі агульнаадукацыйных вучэбных устаноў. Закрывацца будзе толькі малакмалектныя школы. Па плане гэтага года закрываюцца 57 пачатковых, 42 базавыя і 1 сярэдняй школы. Для вучняў гэтых школ будзе арганізавана падарожжа ў бліжэйшую перспектыву ў школу.

Прынята Пастанова Савета Міністраў ад 21 красавіка 2002 года "Аб мерах па ўдасканаленні арганізацыі адукацыйнай працы педагогічных работнікаў", у сувязі з якой у 2002-2003 навучальным годзе педагогам за выкананне арганізацыйна-выхаваўчай работы атрымаюцца дадатковыя асновы тэрытарыяльнай або па гадзінных стаўках.

Сёлета з другога паўгоддзя ў 426 школах Брэсцкай вобласці праводзіцца апрабачная арганізацыя вучэбна-выхаваўчага працэсу на ўмовах пільнага вучэбнага і шасцідзённага працоўнага дня. Гэта яшчэ адно даручэнне Прэзідэнта. І з 1 верасня 2002 года ўсе агульнаадукацыйныя школы пярэйдзю на працу ў новым рэжыме. Сёння ўжо выязджае агульнаадукацыйная школьна-пярэйдзю на працу ў новым рэжыме. Сёння ўжо выязджае агульнаадукацыйная школьна-пярэйдзю на працу ў новым рэжыме. Сёння ўжо выязджае агульнаадукацыйная школьна-пярэйдзю на працу ў новым рэжыме.

Зноў распрацавана і адобрана праграма "Інфарматызацыя сістэмы адукацыі". ВУН пачынае ажыццяўляць камп'ютэрнай тэхніцы, большасць мае доступ да сеткі Інтэрнэт. Пры БДУ створаны Цэнтр інтэрнэт-адукацыі. У прафесійна-тэхнічнай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі праводзіцца работа па стварэнню карпаратыўнай інфармацыйнай сеткі Прадмет, якая аб'ядноўвае абласныя вучэбна-метадычныя цэнтры прафесійнай адукацыі і шэраг вучэбных устаноў.

Акадэмія паслядыпломнай адукацыі, Рэспубліканскім інстытутам прафесійнай адукацыі, Рэспубліканскім інстытутам вышэйшай школы, Нацыянальным інстытутам адукацыі створана інфармацыйны банк праграмаў і навацый тэхналогій. Ён рэалізуецца ў камп'ютэрнай выглядзе і дае магчымасць дыстанцыйнага навучання.

Міністэрствам адукацыі, Акадэмія паслядыпломнага навучання, профільнымі рэспубліканскімі ўстановамі распрацавана сістэма правядзення рэспубліканскіх і рэгіянальных метадычных семі-

нараў і іншых мерапрыемстваў, у рамках якіх забяспечваецца ўкараненне падыходаў і ідэй сучаснай канцэпцыі праграмы выхаваўча.

Зацверджана Канцэпцыя ўдасканалення дзяржаўнага кантролю ў нацыянальнай сістэме адукацыі на 2002-2005 гады і праграма яе рэалізацыі, зараз выдзяляюцца рэсursы на рэалізацыю асноўнага накірунку развіцця нацыянальнай сістэмы адукацыі ўнесены змяненні і дапаўненні з улікам сённяшніх пераўтварэнняў, змяненні ў стратэгіі сацыяльна-эканамічнага развіцця рэспублікі, рашэнні II з'езда настаўнікаў.

Распрацаваны праект Указа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "Аб стварэнні рэспубліканскага фонду падтрымкі адукацыі", які накіраваны ў Савет Міністраў.

Упраўленнем прафесійна-тэхнічнай адукацыі распрацаваны Каардынацыйны план па ажыццяўленні мерапрыемстваў у рамках праграмы "Тэхнічнае навацэнне прафесійна-тэхнічнай адукацыі на 2002-2005 гады", у якім павінны прыняць удзел арганізацыі і прадпрыемствы, для якіх ажыццяўляецца падрыхтоўка кадраў.

Аналіз рэалізацыі Плана асноўных мерапрыемстваў па выкананні Пратакола даручэнняў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь А.Р. Лукашэнкі, дадзеных на II з'ездзе настаўнікаў, дазваляе зрабіць высновы, што структурныя перадавыя тэндэнцыі развіцця нацыянальнай сістэмы адукацыі ўстаноў забяспечылі выкананне прадугледжаных мерапрыемстваў.

Са справаздачай аб выніках работы Міністэрства адукацыі па пытаннях фінансавання дзейнасці за чатыры месяцы 2002 года, а таксама па разгляду пытанняў па арганізацыі работы па выкананні Пастаноў Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 8 мая 2002 года № 600 "Па рэалізацыі захадаў па выкананні даручэнняў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь А.Р. Лукашэнкі, дадзеных пры справаздачы Урада Рэспублікі Беларусь 29 красавіка 2002 года" выступіла Л.І. Субоцкая, начальнік галоўнага ўпраўлення сацыяльна-эканамічнага развіцця Міністэрства адукацыі. Устаноўлены ўстаноўлены ў поўным аб'ёме не фінансуюцца. Так, удзельная вага бюджэтных сродкаў у агульнай суме даходаў унутранага прадукту ў 2002 годзе складала 6,7 працэнта замест 10 працэнтаў, прадугледжаных планавымі выдаткамі на адукацыю без капітальных укладанняў, вызначаных у суме 1480,0 млрд. рублёў. Удзельная вага выдаткаў галіны ў выдатках бюджэту складала 24 працэнта. Гэтыя сродкі хаваліся на абароненых артыкулах рэспубліканскага і мясцовага бюджэту – заробатная плата, стыпендыя, дапамога, прадэкты харчавання. У органах дзяржаўнага казначэйства знаходзіцца неаплачаныя плацёжныя даручэнні на суму 4,5 млрд. рублёў, у тым ліку па адручэннях – 3,4 млрд. рублёў.

Неплацёжадольнасць устаноў адукацыі рэспубліканскага падначалення ўзнікае з-за некалькіх прычын: недахопу планавых назначэнняў для выдаткаў на рэзультаты выдаткі; адсутнасці фінансавання па выдатках, якія робяцца ў межах сродкаў, якія выдаткоўваюцца; існавання крэдыторскай запазычанасці за 2001 год.

Несвоечасова рабіліся выдаткі па артыкулах бюджэтных класіфікацый ва ўстаноў адукацыі мясцовага падначалення, у тым ліку па абароненых артыкулах. На 15 мая запазычанасць па заробатнай плаце за красавік складала 21 млрд. руб.

Міністэрствам адукацыі паставіліся праводзіцца мерапрыемствы па эканоміі бюджэтных сродкаў, што выдзяляюцца на функцыянаванне і развіццё галіны. Такія, як рэалізацыя сеткі устаноў адукацыі; скарачэнне колькасці гадзін у вучэбных планах школ; рэарганізацыя ўстаноў адукацыі, якія выконваюць дублюючыя функцыі; скарачэнне колькасці адміністрацыйна-гаспадарчага персаналу ўстаноў адукацыі, у тым ліку адміністрацыйна-кіраўніцкага персаналу; ўпарадкаванне тыпавых штатаў устаноў адукацыі; вызначэнне фіскальнай выплаты педагогічным работнікам на быццё метадычнай літаратуры; аптымізацыя выдаткаў на харчаванне навучэнцаў ПТНУ і змяшчэнне цыны на харчаванне ў школах. Прынятыя меры дазваляюць у разліку на календарны год скараціць бюджэтыныя сродкі на суму 58,0 млрд. руб.

На 2002 год зацверджана праграма мерапрыемстваў па арганізацыі пазабюджэтных дзейнасці ва ўстаноў адукацыі, падрыхтаваны міністэрствам. У праграму ўключаны 29 відаў такой дзейнасці. Даходы ад яе за чатыры месяцы гэтага года склалі 38,7 млрд. руб. За кошт іх устаноў адукацыі ажыццяўляюцца рамонт, набыццё абсталявання, выплата камандзіровак і г.д.

Разам з тым для паспяховай работы ў гэтым напрамку трэба яшчэ распрацаваць праект нарматыўна-прававога акта, на права вызначэння цыны на платныя паслугі краўчым устаноў, зыходзячы з попыту і прапановы; унесці змяненні ў пералік відаў дзейнасці, на якія патрэбны спецыяльныя дазволы (ліцэнзіі); вызначыць адпаведныя сродкі, якія навучэнцы заробілі падчас практыкі; унесці змяненні ў загад Міністэрства фінансаў "Аб зацверджанні метадычных указанняў па парадку планавання, выкарыстання і ўліку даходаў, атрыманых ад дзейнасці крыдычных асоб, якія фінансуюцца з бюджэту", у частку планавання выдаткаў па артыкулах даходаў і выдаткаў па пазабюджэтных дзейнасці, скасаваўшы бюджэтыныя нормы, тарыфы і расцэнкі; разгледзець магчымасць планавання рэнтабельнасці пры вызначэнні кошту платнай адукацыі ў дзяржаўных устаноў, якія забяспечваюць атрымання сярэдняй спецыяльнай адукацыі, вышэйшых прафесійна-тэхнічных вучэльняў і прафесійна-тэхнічных каледжаў.

З заключнай прамовай перад удзельнікамі калегіі выступіў Міністр адукацыі П.І. Брыгадзіч, які, у прыватнасці, заўважыў, што галоўны абавязак работнікаў асветы – забяспечыць дзяціна адукацыйнай пры захаванні яго здароўя. Сёння перад навукальнымі ўстановамі паставлены тры задачы – якасць адукацыі, якасць выхаваўча і вырашэнне фінансавых праблем. Пазабюджэтная дзейнасць не ставіць мэты зарабіць грошы, заўважыў Міністр, яна вучыць краўчым адукацыі распаўсюджваць сваіх фінансавых рэсурсаў. Пётр Іванавіч заклікаў краўчым адукацыі на месцах загадаць пакупкі на асабістае выкарыстанне настаўнікам адпачынку, а таксама памеркаваць над тым, які без памылкаў і аптымізму перайсці на пільнае вучэбны тэды.

Па завяршэнні работы калегіі была прынята пастанова з улікам унесеным у яе прапановам.

Ева ІСТРАЦЬКОВА.

У мерапрыемстве прынялі ўдзел практыкі, упершыню, навукоўцы з нашай краіны, Расіі, а таксама прадстаўнікі Украіны і Татарстана. Арганізатарамі гэтай падзеі выступілі Міністэрства адукацыі Беларусі і Расіі, Акадэмія паслядыпломнай адукацыі, Маскоўскі педагогічны дзяржаўны ўніверсітэт і Міжнародная акадэмія педагогічнай адукацыі.

На працягу трох апошніх гадоў беларускімі і расійскімі вучонымі сумесна вывучаўся феномен якасці адукацыі на ўсіх узроўнях. Таму канферэнцыя можа лічыцца пэўным вынікам гэтага працэсу супрацоўніцтва. Тэма канферэнцыі таксама была падказана рэфармай школы, якая выявіла, што пераўтварэнні ў сферы адукацыі павінны адбывацца праз павышэнне якасці адукацыі і выхавання паслуг, ад якіх, у сваю чаргу, залежыць якасць жыцця асобы чалавека, так і якасць дзяніна ўсіх дзяржаўных структур. Арганізатары канферэнцыі выказвалі надзею, што сустрэча і абмен думкамі дазваляць удакладніць

шматлікія пытанні арганізацыі работы па павышэнні якасці адукацыі, па зместу катэгорыі "якасць адукацыі і выхавання" і г.д.

Паказана, што адкрыццё канферэнцыі прайшло ў памяшканні ліцэя БДУ, які на сёння ўяўляе сабой самую сучасную, абсталяваную, прыгожую, камфортную школу. Удзельнікі мелі магчымасць ацаніць добрыя ўмовы і выдатную матэрыяльную базу ліцэя.

З прывітальнымі словамі да ўдзельнікаў канферэнцыі звярнуўся – П.І. Брыгадзіч, Міністр адукацыі Рэспублікі Беларусь, і Л.С. Грабнёў, намеснік Міністра адукацыі Расійскай Федэрацыі.

Асноўная ўвага на пленарным пасяджэнні была скіравана на даклад А.І. Жука, першага намесніка Міністра адукацыі нашай краіны, доктара педагогічных навук, прафесара. Тэма яго выступлення – "Праблемы якасці адукацыі ў сучасных умовах". Якасць адукацыі сёння заклочаны ўсе краіны свету, бо менавіта з ёй яны звязваюць будучы

росквіт і моц дзяржавы, што знайшло адлюстраванне ў міжнародных праграмах дакументах. Сусветная гандлёвая арганізацыя прызнала адукацыю сферай паслуг. Гэта не выпадкова, бо менавіта адукацыя задавальняе патрэбы грамадства, дзяржаўных структур, прамысловасці, бізнесу і чалавека, які жадае вучыцца. У апошні час наглядаецца тэндэнцыя інтэграцыі адукацыйных прастораў многіх краін, якія імкнучыся знайсці адзіныя крытэрыі ацэнкі якасці адукацыі, адзіныя прыёмы ў кіраванні ёю, што ажраа зраз і актуальна ў адносінах паміж Беларуссю і Расіяй, а канкрэтна праца ў гэтым напрамку чыпер выдзяляе. Аляксандр Іванавіч назваў асобныя праблемы, якія ставяць перад намі адукацыя: высокі працэнт дацых захворванняў, разрыв паміж адукацыяй і выхаваннем, адсутнасць патрэбнай матэрыяльна-тэхнічнай базы, камерцыя-

цыя ВУН, у якія выпускнікі школы без дадатковай падрыхтоўкі паступіць не можа, скарачэнне навуковай дзейнасці ў ВУН і іншыя. Ён таксама спыніўся на тым, што ж таго якасць адукацыі і які тыпы кіравання існуюць.

Першы дзень канферэнцыі прадоўжыў сваю работу па 10 секцыях, дзе дэталёва, з практычнымі прыкладамі разглядалі пытанні па кіраванні якасцю адукацыі ў дашкольных, сярэдніх агульнаадукацыйных устаноў, устаноў спецыяльнай, дадатковай, прафесійнай адукацыі і ВУН, у рэгіёне, у сістэме павышэння кваліфікацыі педагогічных кадраў, а таксама былі абмеркаваны пытанні па псіхалагічным і метадалагічным суправаджэнні ў кіраванні якасцю адукацыі. (Па тэматыцы 9 секцыі выданыя брашуры, куды ўвайшлі навукова-метадычныя артыкулы).

(Заканчэнне на 2-й стар.)

Гарант развіцця грамадства

Шостая Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя, якая з 15 па 17 мая праходзіла ў Мінску, была прысвечана самай актуальнай і абмяркоўваемай у адукацыйных колах тэме – якасці адукацыі і кіраванню ёю ў інтарэсах устойлівага развіцця грамадства.

Сёння "Настаўніцкая газета" прапануе вам у сваёй матэрыяльнай канферэнцыі на старонцы "Якасць адукацыі".

Шматлікія пытанні арганізацыі работы па павышэнні якасці адукацыі, па зместу катэгорыі "якасць адукацыі і выхавання" і г.д.

Паказана, што адкрыццё канферэнцыі прайшло ў памяшканні ліцэя БДУ, які на сёння ўяўляе сабой самую сучасную, абсталяваную, прыгожую, камфортную школу. Удзельнікі мелі магчымасць ацаніць добрыя ўмовы і выдатную матэрыяльную базу ліцэя.

З прывітальнымі словамі да ўдзельнікаў канферэнцыі звярнуўся – П.І. Брыгадзіч, Міністр адукацыі Рэспублікі Беларусь, і Л.С. Грабнёў, намеснік Міністра адукацыі Расійскай Федэрацыі.

Асноўная ўвага на пленарным пасяджэнні была скіравана на даклад А.І. Жука, першага намесніка Міністра адукацыі нашай краіны, доктара педагогічных навук, прафесара. Тэма яго выступлення – "Праблемы якасці адукацыі ў сучасных умовах". Якасць адукацыі сёння заклочаны ўсе краіны свету, бо менавіта з ёй яны звязваюць будучы

росквіт і моц дзяржавы, што знайшло адлюстраванне ў міжнародных праграмах дакументах. Сусветная гандлёвая арганізацыя прызнала адукацыю сферай паслуг. Гэта не выпадкова, бо менавіта адукацыя задавальняе патрэбы грамадства, дзяржаўных структур, прамысловасці, бізнесу і чалавека, які жадае вучыцца. У апошні час наглядаецца тэндэнцыя інтэграцыі адукацыйных прастораў многіх краін, якія імкнучыся знайсці адзіныя крытэрыі ацэнкі якасці адукацыі, адзіныя прыёмы ў кіраванні ёю, што ажраа зраз і актуальна ў адносінах паміж Беларуссю і Расіяй, а канкрэтна праца ў гэтым напрамку чыпер выдзяляе. Аляксандр Іванавіч назваў асобныя праблемы, якія ставяць перад намі адукацыя: высокі працэнт дацых захворванняў, разрыв паміж адукацыяй і выхаваннем, адсутнасць патрэбнай матэрыяльна-тэхнічнай базы, камерцыя-

цыя ВУН, у якія выпускнікі школы без дадатковай падрыхтоўкі паступіць не можа, скарачэнне навуковай дзейнасці ў ВУН і іншыя. Ён таксама спыніўся на тым, што ж таго якасць адукацыі і які тыпы кіравання існуюць.

Першы дзень канферэнцыі прадоўжыў сваю работу па 10 секцыях, дзе дэталёва, з практычнымі прыкладамі разглядалі пытанні па кіраванні якасцю адукацыі ў дашкольных, сярэдніх агульнаадукацыйных устаноў, устаноў спецыяльнай, дадатковай, прафесійнай адукацыі і ВУН, у рэгіёне, у сістэме павышэння кваліфікацыі педагогічных кадраў, а таксама былі абмеркаваны пытанні па псіхалагічным і метадалагічным суправаджэнні ў кіраванні якасцю адукацыі. (Па тэматыцы 9 секцыі выданыя брашуры, куды ўвайшлі навукова-метадычныя артыкулы).

(Заканчэнне на 2-й стар.)

Ці будзе святам апошні званок?

Па стану на 21 мая запазычанасць па зарплате педагогам па Гродзеншчыне склала 2 мільярды 441 мільён рублёў. Пойнасьцю выплачана зарплата толькі ў абласным цэнтры. Найбольшую суму павінны выплаціць у Смагіні – 324 мільёны рублёў і Воранава – 201 мільён рублёў.

Як паведамілі ў планова-эканамічным аддзеле Мінскага абласнога ўпраўлення адукацыі, па стану на 23 мая сума запазычанасці па зарплате складала 3 мільярды 600 мільёнаў рублёў. Пашанцавала педагогам з Барысава, Салігорска і Жодзіна – яны ўжо атрымалі зарплату за красавік. Разлічыліся з

сельскімі настаўнікамі Мінска і Салігорска раёнаўны аддзелы адукацыі. У 19 раёнах запазычанасць па зарплате не ліквідавана.

Шкода, што ў дзень 25 мая, калі ў школах прагучыць апошні званок, у многіх настаўнікаў будзе далёка не святочны настрой. А ўвогуле нядаўна ў тэлефоннай размове дырэктар сельскай школы з Магілёўшчыны на пытанне аб зарплате сказаў: "Мы ўжо прывыклі атрымліваць зарплату 29, 30 чысла. Не было б яшчэ горш". Сумныя словы.

Аля ШАЎЦОВА.

Весткі

Міхail Сяргеевіч з ахвотаю адгукнуўся на запрашэнне прыняць удзел у юбілейных урачыстасцях з нагоды 150-годдзя Ахонаўскай базавай школы Дзяглыўскага раёна.

Прыгожыя і прачульныя словы ў адрас настаўніцкага і вучнёўскага калектываў дырэктар падмацаваў і матэрыяльна – уручыў юбілярам камп'ютар і калеры прынтар.

З Міхailа Сяргеевіча ўзялі прыклад шматлікіх гасцей.

Сярод запрошаных на адмысловае свята былі прадстаўнікі Расіі, Літвы, абласцей, адказных службовых асоб Дзяглыўскага райвыканкома, мясцовыя жыкары – хлебарабы калгаса "Гвардыя".

Наш кар.

Прайшоў фестываль дзіцячай творчасці

Днямі Калінкавіцкім тэрытарыяльным цэнтрам сацыяльнага абслугоўвання на сельскай тэрыторыі праведзены фестываль дзіцячай творчасці "Крышталёвая жамчужына".

Яго падрыхтавала аддзяленне "Сям'я і школа" гэтай установы. У мерапрыемстве ўдзельнічалі дзеці-інваліды горада і раёна. Да арганізацыі фестывалю асабліва спрычыніліся дырэктар Цэнтра сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва Святлана Дзяглыч, загадчыца аддзялення гэтага цэнтра Ніна Заленская, псіхалаг Святлана Васко, намеснік старшын райвыканкома Ніна Пракапенка, загадчыца аддзела адукацыі Людміла Бабылава і інш.

Вучні, якія вылучыліся на фестывалі, будуць прадстаўляць Гомельшчыну на аналагічным мерапрыемстве рэспубліканскага значэння ў Мінску.

Аляксандр ГРУШЭЦКІ.

Тамара ШАЎЧЭНКА.

Школе – 150 гадоў

Міхail Ордэ, дырэктар Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь у свой час быў абраны ў гэты заканадаўчы орган жыкарамі Дзяглыўшчыны.

Ева ІСТРАЦЬКОВА.

росквіт і моц дзяржавы, што знайшло адлюстраванне ў міжнародных праграмах дакументах. Сусветная гандлёвая арганізацыя прызнала адукацыю сферай паслуг. Гэта не выпадкова, бо менавіта адукацыя задавальняе патрэбы грамадства, дзяржаўных структур, прамысловасці, бізнесу і чалавека, які жадае вучыцца. У апошні час наглядаецца тэндэнцыя інтэграцыі адукацыйных прастораў многіх краін, якія імкнучыся знайсці адзіныя крытэрыі ацэнкі якасці адукацыі, адзіныя прыёмы ў кіраванні ёю, што ажраа зраз і актуальна ў адносінах паміж Беларуссю і Расіяй, а канкрэтна праца ў гэтым напрамку чыпер выдзяляе. Аляксандр Іванавіч назваў асобныя праблемы, якія ставяць перад намі адукацыя: высокі працэнт дацых захворванняў, разрыв паміж адукацыяй і выхаваннем, адсутнасць патрэбнай матэрыяльна-тэхнічнай базы, камерцыя-

цыя ВУН, у якія выпускнікі школы без дадатковай падрыхтоўкі паступіць не можа, скарачэнне навуковай дзейнасці ў ВУН і іншыя. Ён таксама спыніўся на тым, што ж таго якасць адукацыі і які тыпы кіравання існуюць.

Першы дзень канферэнцыі прадоўжыў сваю работу па 10 секцыях, дзе дэталёва, з практычнымі прыкладамі разглядалі пытанні па кіраванні якасцю адукацыі ў дашкольных, сярэдніх агульнаадукацыйных устаноў, устаноў спецыяльнай, дадатковай, прафесійнай адукацыі і ВУН, у рэгіёне, у сістэме павышэння кваліфікацыі педагогічных кадраў, а таксама былі абмеркаваны пытанні па псіхалагічным і метадалагічным суправаджэнні ў кіраванні якасцю адукацыі. (Па тэматыцы 9 секцыі выданыя брашуры, куды ўвайшлі навукова-метадычныя артыкулы).

(Заканчэнне на 2-й стар.)

Віншуем!

За шматгадовую плённую працу па навучанню і выхаванню падрастаючага пакалення, значны ўклад у развіццё сістэмы адукацыі Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь №243 ад 8 мая 2002 года прысвоены ганаровыя званні:

"Заслужаны работнік адукацыі Рэспублікі Беларусь"

– Аляксандру Уладзіміру Адамавічу – дырэктару Філатэўскага тэрытарыяльна-школьнага комплексу Круглянскага раёна;

– Аляксандру Міхailу Антонавічу – доцэнт-факультэта дашкольнага выхавання Беларускага дзяржаўнага педагогічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка;

"Заслужаны настаўнік Рэспублікі Беларусь"

– Грукіўскаму Міхailу Мар'янавічу – дырэктару сярэдняй школы № 1 Ашмян.

Навіны

Гомельшчына вызначылася

У Гомелі адбылася нарада краўчым падстаноў, якую ладзіла ўпраўленне адукацыі аблвыканкома.

Як паведаміла рэдакцыя намеснік начальніка ўпраўлення адукацыі Лідзія Кацэгава, на ёй ішла размова пра першачарговую задачу па выкананні краўчымі падстаноў задач, вызначаных на аналагічнай рэспубліканскай нарадзе.

Пра ўдасканаленне арганізацыі адукацыйнай прасторы Гомельшчыны, выпраўленне пэўных пралакаў, ход рэфармавання сярэдняй школы гаварыў у змястоўным дакладзе, насычаным інфармацыяй, фактамі, высновамі, начальнік ўпраўлення адукацыі Гомельскага аблвыканкома Андрэй Лук'яновіч.

Аўдыторыю прысутных складалі загадчыкі аддзелаў адукацыі райвыканкомаў, дырэктары школ Гомельшчыны, краўчым пазашкольных устаноў вобласці.

У рабоце нарады прыняў удзел намеснік міністра адукацыі Рэспублікі Беларусь Казімір Фарыно.

Уладзімір НОВІК.

Паважаныя чытачы!

Працягваецца падпіска на другое паўгоддзе 2002 года. Падпіска на "Настаўніцкую газету" можна ў любым паштовым аддзяленні ці ў агенстве "Белсаюздруку".

газета
Настаўніцкая

Для прафесійнага кіравання неабходны інфармацыйныя тэхналогіі

Сярод мноства педагогічных маршрутаў у галіне кіравання якасцю адукацыі ў вочы кінуўся, як мне здаецца, самы актуальны – "Кіраванне якасцю адукацыі ў адукацыйнай сістэме". Маю цікавасць падзялілі і шматлікія госці з Расіі, у прыватнасці кандыдат педагогічных навук, прафесар Маскоўскага дзяржаўнага педагогічнага ўніверсітэта Тамара Кандрацьева Чакмарова.

Удзельнікам Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі "Кіраванне якасцю адукацыі ў адукацыйнай сістэме" ў якасці прыкладу працы на вёсцы была прапанавана работа сярэдняй школы № 2 Фаніпальскага раёна Мінскай вобласці. Шчыра кажучы, вясковую школу на вёсцы цяжка, таму што Фаніпальскае ўжо тры гады лічыцца гарадам, але, напэўна, трэба ўлічваць і той факт, што жыхароў тут нямат, як і будынкаў гарадскога тыпу таксама – усё больш вясковасці. Тым не менш духавыя ўзроўні будынак школы ўрававаў не званку, а знутры – дастаткова вялікай класнай пакоі з добрым абсталяваннем, тры камп'ютэрныя класы (не кожная сталічная школа можа такім пахваліцца), мармуровыя лесвіцы, спартыўныя залы, актавае зала, бібліятэка, сталовая. Школа з'яўляецца эксперыментальнай пляцоўкай па Дзюльган-тэхналогіі і апрабаванню модалагічнага навування. У ёй працуюць дзвеццаць педагогічных твораў груп і ўнутрышкольных метадычных аб'яднанняў. Яшчэ ў гэтай навукальнай установе ёсць школьная распушкіца са сваім прэзідэнтам. Карцей, у другой фаніпальскай школе ўсё ж больш атрыбуаў гарадско

школы, а, з другога боку, можа я заада та архіаіна мыслы ў 21 стагоддзі. Вясковасць школы і павінна такой быць.

Другая частка праграмы была, бадай што, самай цікавай. Педагогі Фаніпальскай школы дэманстравалі сваё майстэрства падчас ўрокаў. Усяго было прадстаўлена чатырнаццаць ўрокаў, праведзеных у рамках самых розных тэхналогій – модульнай, узроўневай дыферэнцыяцыі,

Дальтан-тэхналогіі, сістэмы Эльконіна і Давыдава. Урок матэматыкі ў 2-м класе на тэму "Вывярненне і пабудова велічыняў з дапамогай некалькіх мерак" па тэхналогіі развіцця навування па сістэме Эльконіна – Давыдава прайшоў вельмі энэргічна. Самае галоўнае – дзесяці дзесяці магчымыя самастойна мысліць, яны вучацца адрозніваць вышэйшы, хоць толькі і другакласнікі. У час заняткаў некалькі разоў мяняліся від дзейнасці вучняў. Настаўніца Ніна Мечыслаўна Валюцкая ўмела спалучала працу з усім класам, з кожным індывідуальна, у групах. Дарэчы, некаторы груп. Праца ў іх была прывесена складанымі формуламі выяўлення велічынь – дзеці вучыліся рабіць вышэйшы, прычым дастаткова паспяхова.

Абавязковым элементарным урокам была гульня – усе дзеці любіць гэтую справу, а ў другім класе яшчэ які! А вучыцца гуляючы жадае кожны вучня.

Другі ўрок быў ужо па геаграфіі ў восьмым класе на тэму "Экалагічныя праблемы Еўропы" і праводзіўся па тэхналогіі ўзроўневай дыферэнцыяцыі. Урок-прэзентацыя рэзультатаў ўводным у тэму – абмяркоўваліся самыя актуальныя экалагічныя праблемы. На ўроку працавалі з групамі (групы па пяці чалавек), у прыватнасці цэнтр журналістаў, якія паспрабавалі задаць сваё "лабдабленне" пытанні – накітаваць да чаго могуць прывесці экалагічныя праблемы, якія ў імі навакольнае асяроддзе? Знамянальны аказалася тое, што напрыканцы ўрока вучні

самі распрацавалі тэматыку, праблематыку і форму прывядзення наступных чатырох ўрокаў, прывесеных праблемаў экалогіі Еўропы.

Пасля ўрокаў адбылася творчая лабараторыя "Кіраванне якасцю адукацыі". Цяпер ужо ўдзельнікі канферэнцыі працавалі ў групах. У кожнай групе ў якасці кіраўніка выступалі настаўнікі фаніпальскай школы, які знаёмілі сваіх гасцей з вопытам па эксперыментальнай рабоце, сістэмай працы настаўнікаў, метадычным аб'яднанням, сістэмай кантрольных мерапрыемстваў па рэалізацыі непарыўнага ўзыходзячага развіцця прафесійнай кампетэнтнасці настаўніка. Адміністрацыя школы на чале з яе дырэктарам Аляксандрам Іосіфіавічам Васільевічам паказала працу па стварэнню ўмоў: забеспячэнне здаровай і здаровага ладу жыцця за кошт новых адукацыйных тэхналогій, валеалагізацыі агульнаадукацыйнага працэсу, забеспячэння высокай якасці і даступнасці адукацыі, кіравання якасцю адукацыі на аснове матэрыяльна-практычнай мадэлі кіравання. Завучы школы, ці, як яны сябе называюць, менеджэры, пазнаёмілі прысутных з функцыямі, што выкарыстоўваюцца ў кіраванні – інфармацыйна-аналітычная, планавая-прагнастычная, кантрольная-дыягнастычная, арганізаваная-выканаваная. Кожны настаўнік школы ўдзельнічае ў працэсе кіравання, галоўным прырыткім якога сталі новыя тэхналогіі.

Фаніпальскае сярэдняе школа №2 з'яўляецца добрым прыкладам кіравання якасцю адукацыі. Адміністрацыя і педагогічны калектыў зрабілі вялікую справу – стварылі цэльную сетку кіравання адукацыі. Але, на жаль, не кожная вясковая школа павінна сілу зрабіць такое ўжо хача б таму, што ўмовы не дазваляюць. Каб якасна кіраваць якасцю адукацыі, неабходны новыя інфармацыйныя тэхналогіі, а папросту кажучы – элементарны камп'ютары.

Вольга ДУБОЎСКАЯ.

Навукоўцы пайшлі да практыкаў

Секцыя "Кіраванне якасцю адукацыі ў сярэдніх агульнаадукацыйных установах" была самай прадстаўнічай і на канферэнцыі: як па колькасці ўдзельнікаў, так і па геаграфіі. У ёй працавалі спецыялісты з рэгіёнаў Беларусі і Расіі.

Задачы секцыі былі наступнымі:

1) дамоўчы аб прадметах, па якіх трэба ацэньваць якасць адукацыі;

2) вызначыць тэндэнцыі і эфектыўныя механізмы кіравання якасцю адукацыі;

3) пазнаёміцца з вопытам кіравання якасцю адукацыі на розных узроўнях: рэгіянальным, школьным і дыдактычным.

Вялікая колькасць удзельнікаў і шматаспектныя праблемы абумовілі наступную форму работы: прадстаўленне ўдзельнікамі сваіх дакладаў. Пасля абмеркавання якіх можна зрабіць наступныя высновы:

1) педагогічная навука становіцца практыкаарыентаванай, паколькі, па-першае, многія навукоўцы непасрэдна кіруюць эксперыментальнымі пляцоўкамі ў школах, па-другое, іх кнігі маюць характар зразумелых метадычных рэкамендацый. Прыклад такой працы паказваюць расійскія прафесары Т.І.Шаманава і П.І.Трацякоў;

2) поспех у вырашэнні праблемы павышэння якасці адукацыі вызначаецца галоўным рэсурсам – высокім прафесіяналізмам настаўнікаў і кіраўнікоў школ, якія могуць дасягнуць шляхам авалодання імі тэорыі і практыкай кіравання якасцю адукацыі.

3) важнейшы параметр якасці адукацыі – стан здаровай дзяцінства. Тэарэтычна і на практыцы ў эксперыментальных школах (у сярэдняй школе №125 Мінска, Маладзечанскай сярэдняй агульнаадукацыйнай школе мастацтваў, Фаніпальскай сярэдняй школе №2, у школах Расіі) даказана, што ў забеспячэнні здаровай школьнай адукацыі ролю адыгрывае правільнае, рэсурсаабеспечанае выкарыстанне сучасных адукацыйных тэхналогій.

4) найбольш эфектыўным аказалася выкарыстанне модульнай сістэмы арганізацыі навукальна-выхаваўчага працэсу і модульнай тэхналогіі навування, паколькі гэта забеспячвае павышэнне якасці адукацыі па ўсіх параметрах: авалоданне навукальным ма-

тэрыялам, выхаванне сацыялізацыі, захаванне здаровай вучняў і інш.;

5) механізмамі павышэння якасці адукацыі з'яўляюцца таксама:

– аптымізацыя зместу адукацыі;

– маніторынг якасці адукацыі (асабліва з выкарыстаннем камп'ютара);

– даследчая праца суб'ектаў навукальна-выхаваўчага працэсу ў школе;

6) найбольшы эфект у павышэнні якасці адукацыі дасягаецца, калі адпаведная сістэмнае праца вядзецца ў межах цэлай навукальнай установы. Выкарыстанне эфектыўных тэхналогій асобнымі педагогамі можа забеспячыць істотнае павышэнне толькі ступені авалодання вучнямі прадметным матэрыялам па асобных дысцыплінах.

7) існуе патрэба распаўсюджвання ў ўкаранення воліцы эксперыментальных школ.

Мне пашчасціла пабыць разам з іншымі 30 удзельнікамі канферэнцыі ў цудоўнай, унікальнай навукальнай установе – Маладзечанскай сярэдняй агульнаадукацыйнай школе мастацтваў (МСАШМ). Гэта сапраўды школа цудоўнай кантрастаў. Мяркуйце самі: выпускнікі разам з атэстам атрымліваюць пасведчанне ўстаноўленага ўзросту аб тым, што яны маюць адукацыю музыканта (у аб'ёме музычнай школы), мастака (жывапісца, скульптара, графіка, дызайнера і г.д.); дарэчы, мастацкім аддзяленнем кіруе знакаміты М.К.Ашчыннікаў – член Саюза мастакоў Беларусі) або актара. У школе існуе шмат творчых калектываў, высокі мастацкі ўзровень якіх прызначаны не толькі ў Маладзечанскае, але і за яго межамі. Далей, у гуманітарнай, па сутнасці, школе ёсць профільныя прыроднанавучныя класы. Адна з вучаніц стала пераможцай Рэспубліканскай алімпіяды па біялогіі і едзе на міжнародную.

У МСАШМ дзеці, акрамя агульнаадукацыйных прадметаў і заняткаў у адным з мас-

тацкіх профіляў, маюць магчымасць, па жаданню, займацца сацыялагічнай, культуралогіяй, журналістыкай, псіхалогіяй, рытарыкай, логікай і г.д. Сапраўды – гэта шматпрофільная школа, якая задавальняе вельмі разнастайныя патрэбы сваіх навукаўцаў і іх бацькоў.

Пералічыце вышэй магло б зрабіць гонар кожнай навукальнай установе. Але тут яшчэ вядзецца і сістэмнае праца па ўкараненні і апрабаванні модульнай сістэмы арганізацыі навукальна-выхаваўчага працэсу. У спалучэнні з даволі дасканалам засвоеным педагогамі і вучнямі тэхналогіяй узроўневага навування і калектывным спосабам навування гэта даволі надзвычайна важкі педагогічны плён: змяншэнне ўзросту захворвання вучняў на 40 %, павышэнне матывацыі, змяншэнне ўзросту трывожнасці, павелічэнне на 17 % колькасці добрых і выдатных адзнак.

Такая значная поспеху ў МСАШМ дасягнуты дзякуючы, па-першае, новай адукацыйнай мадэлі і метадыкам рэалізацыі (на ўзроўні школы і асобнага педагога), па-другое, наяўнасці неабходных матэрыяльна-тэхнічных, вучэбна-метадычных і кадравых рэсурсаў, па-трэцяе, стварэнню сапраўднай каманды аднаўлення, удзельнікі якой прынялі новыя якасці адукацыі, нормы і правілы працы ў інавацыйным рэжыме. Найбольшая заслуга тут належыць дырэктару, аднаму сваёй справе, цудоўнаму, творчаму чалавеку, сапраўднаму лідэру ў сваім калектыве – Людміле Аркадзьеўне Васільеве.

Госці, якім на працягу дня былі паказаны ўрокі, творчыя работы вучняў і педагогаў, метадычныя напраўкі настаўнікаў, нарматыўна-метадычныя дакументы школы, выказалі захапленне і вялікую падзяку калектыву школы за іх прафесійную працу. Падзяку за тое, што яны адкрытыя да дыялогу і так яскрава прадэманстравалі вынікі сваёй сістэмнай працы па забеспячэнню якасці адукацыі.

Мікалай ЗАПРУДСКІ, загадчык кафедры педагогікі Акадэміі паслядыпломнай адукацыі, кандыдат педагогічных навук, дацэнт.

Інавацыйнае поле гімназіі

У гэты майскі дзень мінская педагогічная гімназія №3 чалавечай гасцей – удзельнікаў VI Міжнароднай канферэнцыі "Кіраванне якасцю адукацыі ў адукацыйнай сістэме". Першымі ў сустрэцы былі маладыя настаўнікі і старшакласнікі. У актавай зале гімназіі прадстаўляла дырэктар Вольга Патроўна Канановіч. Асабліва кранула гасцей прывітанне гімназістаў. Цэнтральным было паўпенне на сцэне заўзятага прыхільніка КВЗ, абавязнага юнага актёра, нязменнага ўдзельніка ўсіх гімназічных канцэртаў і тэатральных пастацовак Валіка Казея.

Гімназія прадстаўляла сваю работу па кіраванню якасцю даўнераспачытай псіхалагічна-педагагічнай падрыхтоўкі школьнікаў. Пра гэта гаварыла ў сваім выступленні намеснік дырэктара па навукова-метадычнай рабоце А.В.Пазняк, пасля чаго яна запрасіла гасцей на адкрытыя ўрокі. Панарама інавацыйнага вопыту ўстановы складалася з дзвюх частак, у першай былі прадстаўлены ўрокі базавога кампанента.

У гімназіі ўжо дзесяць гадоў актыўна выкарыстоўваецца Дальтан-тэхналогія, адукацыйная каштоўнасць якой заключаецца ў стварэнні спрыяльных умоў для індывідуалізацыі вучэбнай дзейнасці. Урок матэматыкі з выкарыстаннем гэтай тэхналогіі праводзіла К.В.Валахановіч. Гімназісты любіць Дальтан-уроку за магчымасць самастойнага, свабоднага выбару. А Кацярына Валюцкая адзначыла, што поспехі вучняў на такіх ўроках рэдуцуюць, бо дзеці працуюць захаплены, пачуваюць сябе камфортна. Акрамя таго, праца ў камандзе дапамагае выхоўваць пачуццё адказнасці за дзеянні і вынікі як уласныя, так і ўсёй групы.

Яшчэ адзін урок матэматыкі змаглі паглядзець госці. Алена Івануна Дыбоўская, пабываючы на курсах прафесара П.І.Трацякова, проста "захапелася" на модульную тэхналогію і стала актыўна ўкараняць яе на сваіх ўроках. Урок Алены Івануны – дынамічны, насычаны разнастайнымі формамі работы, прычым вучні выдатна ўсведаюць, да якой мэты яны ідуць, валодаюць навыкамі самаарганізацыі. А.І.Дыбоўская лічыць, што модульная тэхналогія дазваляе сфарміраваць у дзяцей навыкі самаадукацыі – вельмі неабходны для сучаснага чалавека.

Бясспрэчным з'яўляецца сцвярджэнне, што сёння не працыць без ведання замежнай мовы. Англіійская мова ў гімназіі выкладаецца на базавым узроўні з падрыхтоўчага класа, а з 7 класа – на павышаным. Патрабаванні да выкладання англійскай мовы і дзеці, і бацькі прад'яўляюць вельмі высокія. Вольга Івануна Грэбен, дарэчы, сама нядаўна выпускніца гімназіі, робіць свае ўрокі такімі, каб кожны вучня пераадолеў бар'ер моўнай некампетэнтнасці, адчуў цікавасць да культуры інашай краіны. Урокі англійскай мовы ў пятым класе настаўніца праводзіць у форме гульні, што як мага лепш адпавядае ўзроставым асаблівасцям вучняў. На гэты раз Вольга Івануна звярнулася да камунікатываючай тэхналогіі.

Развіццё эмацыянальнай сферы асобы, умения праўільна свая пачуцці і перажыванні, здольнасці да творчага самавыяўлення – гэтыя мэты ставіць перад сабой настаўніца музыкі Вікторыя Уладзіміраўна Гракава. Дзеці на ёй ўроках вучацца слухаць музыку навакольных прадметаў і з'яў.

Што агульнага паміж геаграфіяй і фасоліяй? На гэтае даўнае пытанне лёгка адказаць, калі пабывае на арганізацыйна-дэлавай гульні, якую праводзіла настаўніца геаграфіі Ірына Віктараўна Мацкевіч. Вучні "штудіравалі" праблемныя пытанні, аналізавалі сітуацыю на рынку энергетычных рэсурсаў, выпрацоўвалі канструктыўныя прапановы па вырашэнню сусветнай энергетычнай праблемы.

Пасля кавы-брэйка з прэзентацыйнай канцэпцыі псіхалагічна-педагагічнай падрыхтоўкі гімназістаў і яе вынікаў выступіла кандыдат псіхалагічных навук Лідзія Васільеўна Арлова, якая выкладае ў гімназіі псіхалогію ўжо больш як дзесяць гадоў. Лідзія Васільеўна лічыць, што ўрокі псіхалогіі патрэбны не толькі будучым настаўнікам – такія веды забяспечваюць устойлівае маральнае развіццё, камунікабельнасць, здольнасць да рэфлексіі і, як вынік, паспяховасць у жыцці.

У настаўнікаў нашай установы назапашаны багаты і цікавы вопыт па выкладанню прадметаў гімназічнага кампанента.

Госці змаглі правесці свае лагічныя заданні на ўроку логікі для вучняў падрыхтоўчага класа. Дзеці ўразлілі ўсіх сваім умением рашаць лагічныя задачы, будаваць лагічныя ланцужкі, устаўляючы прычына-выніковыя сувязі. Святлана Рыгораўна Цюрава ўпэўнена, што гэтая работа фарміруе ў малых школьнікаў агульнавучэбныя ўменні і навыкі, такія, як здольнасць да аналізу, сінтэзу, абгульнення, рэфлексіі, культуры ўзаемаін.

А на ўроку "Асновы здаровага ладу жыцця" мы даведваліся шмат новага пра гаючую сілу лекавых раслін, пра тое, што адвар святанніку нельга піць, калі заграеш, бо рызыкуеш атрымаць сонечны апёк. Вучні Таццяна Леанідаўна Акіута аддаюць перавагу сокам, а не газіроўцы, ведаючы, якія хваробы лечыць шалфей, як скласці "здоровое" меню.

Асабліва цікавае ў гасцей выклікалі ўрокі педагогікі і псіхалогіі. Абараняючы свае практы, дзесяцікласнікі пераканаўча даказвалі, што сям'я – гэта вышэйшая каштоўнасць XXI стагоддзя, што чалавек культурны – гэта чалавек здаровы, шукалі выйсце з канфліктных сітуацый у дыялах "бацькі – дзеці", "вучань – настаўнік", вучыліся рэгуляваць эмацыянальную сферу. Метад практыкаў у гімназіі мае шмат прыхільнікаў, бо з'яўляецца эфектыўнай умовай набывання і развіцця даследчых навыкаў, творчых здольнасцей, фарміравання культуры супрацоўніцтва і ўзаемаўзаумнення. Гэты метад настолькі трымаў увагішоў у практыку нашай установы, што наспела неабходнасць сістэматызаваць і тэарэтызаваць назапашаны матэрыял. Л.В.Арлова рытуе да выпуску метадыку па выкарыстанню гэтай тэхналогіі. Настаўнікі гімназіі ўпэўнены, што яна адрозна

ўвоўдзе ў разрад педагогічных бестселераў.

"Гульня – гэта сур'ёзна!" – лічыць Ларыса Мікалаеўна Максімава і яе вучні. Ларыса Мікалаеўна выкладае гульнёвую педагогіку ў паралелі 8-х класаў. Складаны ўзрост – яшчэ не дарослыя, але ўжо не дзеці. Ім здаецца, што гульня – гэта нешта не сур'ёзнае. Але настаўніца на сваім рэфлексійным практыкуме пераконава, што гуляць можна і трэба, нават калі ты даўно не дзіця. Гульня дапамагае вызваліцца ад комплексаў, адкарактываць паводзіны, адрэагаварваць магчымыя рэакцыі на стрэсавыя сітуацыі.

У старшых класах падлеткі вырашаюць праблему выбару будучай прафесіі. Гімназісты, праслухавшы курсы псіхалогіі і педагогікі, паспрабавалі сябе ў ролі сапраўдных настаўнікаў, пабываючы на практыцы ў дзіцячым садзе, сьведома выбіраючы прафесію педагога. Канчаткова ўпэўніцца ў правільнасці свайго рашэння ім дапамагала Ганна Івануна Дабрынеўская і Святлана Уладзіміраўна Радзюкова, якія вядуць у адзіначасна класікаў псіхалагічна-педагагічны

практыкум. Сутнасць яго – у стварэнні ўмоў для беспералынай педагогічнай практыкі, што з'яўляецца важным сродкам фарміравання гатоўнасці да навування ў педагогічнай ВНУ. Пробныя вучэбныя заняткі дапамагаюць старшакласнікам выкарыстоўваць тэарэтычныя веды на практыцы, правесці сябе на адпаведнасць педагогічнай прафесіі, сфарміраваць псіхалагічную культуру, зрабіць свядомы выбар прафесіі.

Пасля наведання ўрокаў госці пабылі ў камп'ютэрным цэнтры нашай установы і ў бібліятэцы, якой па праву ганарыцца ўсе ў гімназіі. Пабылі госці выстаўкі мастацкай творчасці, пазнаёміліся з дзейнасцю экалагічна-

га гуртка, якім кіруе Ларыса Уладзіміраўна Канановіч.

Выстаўка метадычных матэрыялаў "Інавацыйнае поле гімназіі: кіраванне і арганізацыя працэсу педагогічнага ўзаемадзеяння" прыцягнула ўвагу гасцей сваёй разнастайнасцю. На ёй былі прадстаўлены матэрыялы, звязаныя з кіраўніцкімі пытаннямі, маніторынгам вучэбнага працэсу ва ўсіх яго іпастасях, выкарыстаннем аўтарскіх метадык і тэхналогій. Невыпадкава госці наогула зацікавіліся лаві стэнда, дзе былі прадстаўлены навукова-даследчыя работы гімназістаў: большасць з іх адзначана граматамі і пахвальнымі водгукамі на гарадскіх і рэспубліканскіх навукова-практычных канферэнцыях розных гадоў.

"Якасць адукацыі – не даніна модзе" – так была інтэрпрэтавана тэма канферэнцыі на гульні "Дэбаты". Клуб "Дэбаты" пад кіраўніцтвам Людмілы Аляксандраўны Мешчарокавай існуе ўжо шмат гадоў і часта стэноўіцца прызерам рэспубліканскіх конкурсаў.

Яскравым падвэрджэннем вынікаў работы па вывучэнню і развіццю

педагагічнай адоранасці з'яўляецца высокі працэнт паступлення ў педгагічны ВНУ. А семінацкіх былых выпускнікоў гімназіі сталі нашымі калегамі. Яны расказалі гасцям пра тое, што адчулі, калі пераступілі парог роднай школы ў іншай якасці, што паўплывала на іх выбар прафесіі. А Ілона Яновіч пажадала гасцям слухаць і глядзець на гімназію так, як робіць усе, хто жыве ў ёй сёння, – сэрцам, бо, як казаў Экзюперы, відушчае толькі сэрца.

Інеса БОНДАР, намеснік дырэктара па вучэбна-метадычнай рабоце Мінскай педагогічнай гімназіі №3.

Гарант развіцця грамадства

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Усе выступленні і дэбаты па секцыях прадужыліся ў апошні дзень канферэнцыі, пасля наведання яе ўдзельнікамі адукацыйных устаноў Мінска і Мінскай вобласці. Зладжаная, прадукцыйная і мэтааарыентаваная праца гэтых педагогічных калектываў выклікала ва ўдзельніках канферэнцыі новыя пачуцці і думкі па ўзнятай праблеме. Падводзячы вынікі работы па секцыях, яе кіраўнікі, у прыватнасці, казалі, што якасцю адукацыі можна кіраваць, а як гэта рабіць правільна – падказваюць вучоныя, якія сёння пайшлі да практыкаў, сталі арганізаванымі і праводзіць эксперыменты. Кіраванне якасцю – гэта, па першае, работа з настаўнікам. Менавіта ён павінен адчуць адказнасць да сваёй дзейнасці, за свой прафесійны ўзровень. Зразумела, што да гэтага яго трэба рыктаваць і адукаваць. Настаўнік больш не можа быць проста інфарматарам і рэтранслятарам вядомых ведаў, зараз ён выступае арганізатарам і тэхнолагам адукацыйнага працэсу. У школьную практыку ўкараняецца ўсё больш новых педагогічных тэхналогій. З асабліва папулярных – модульная. (Яе не пасрэдным распрацоўшчык – П.І.Трацякоў, доктар педагогічных навук, прафесар Маскоўскага педагогічнага дзяржаўнага ўніверсітэта – часты госць на Беларусі, ён чытае лекцыі для слухачоў АПА і кіруе эксперыментальным працэсам у школах). Вядомая таксама тэхналогія развіццявага навування і Дальтан-план.

У школу ўжо прыйшоў такое паняцце як менеджмент, за якім разглядаецца майстэрства

кіравання, калі начальнік аказвае сваёму падначаленаму садзейнічанне, падтрымку дзеяў паспяховага выканання задання. Сённяшні кіраўнік навукальнай установы валодае неабходнымі метадамі, сродкамі, формамі, каб дамагчыся найбольшай выніковасці ў рабоце ўсяго вучэбна-педагагічнага калектыву ўстановы. Сучасны навуковы падыход у кіраванні якасцю адукацыі – па канчатковых выніках. Адміністрацыя трэба фармуляваць адзіныя мэты для ўсіх членаў педагогічнага працэсу, і так, каб кожны ўспрымаў іх як свае асабістыя. Тады ў калектыва выпрацоўвацца пачуццё супольнасці і агульнай адказнасці.

Паняцце якасці адукацыі пакуль не мае адзінага азначэння, за паказчыкі якасці адукацыі прымаюцца – (самае галоўнае) здароўе, выхаванасць, адгаворнасць, сацыялізацыя (адукацыя да жыцця ў грамадстве), адаптыўнасць. Вызначыць узроўні выхаванасці, развіцця вельмі складана, таму настаўніку і кіраўніку ўстаноў трэба забяспечыць неабходнымі вымяральнікамі – метадамі і сродкамі. Узначалася праблема сацыяльнага заказу на спецыялістаў. Пакуль што навукальнымі ўстановам самымі даводзіцца яго вызначаць. Адукацыя – гэта тавар, і, як вядома, тавару, у яе павінна быць якасць, якую ацэньваюць "пакупнікі" – дзяржава, работадатцы. У сучасных работадаўцаў, дарэчы, – завязаныя патрабаванні да сваіх працаўнікоў. Выступаючы адной секцыі, яны выказалі пажаданне-прапанову, каб у школах абавязкова выкладалася замежная мова (пераважна – англійская), эканоміка і права, інфарматыка.

З заключнай прамовай выступіла Т.І.Шаманава, доктар педагогічных навук, пра-

фесар Маскоўскага педагогічнага дзяржаўнага ўніверсітэта. Таццяна Івануна назвала праблему якасці ведаў – праблемай міжнароднай супольнасці; выдатна, што беларусы і расіяне сумесна думаюць над гэтым пытаннем. Яна адзначыла высокую матываваанасць беларускага настаўніцтва да інавацыйнай дзейнасці, якая, што вельмі важна

Ці па сілах школьнікам нарматывы?

Апошнім часам ад настаўнікаў фізкультуры горада Мінска ўсё часцей можна пачуць скаргі на як быццам бы невыканальнасць для школьнікаў нарматываў. Зацікавіліся гэтай праблемай і ў нашай рэдакцыі. Сапраўды, чаму нарматывы абавязковыя для дзяцей толькі ў сталіцы і ці праўда тое, што вучні проста фізічна не здольны іх выканаць? А, можа, нарматывы і наогул не патрэбны?

З гэтымі пытаннямі я звярнулася да намесніка дырэктара гарадскога цэнтра фізічнага выхавання і спорту навуцэнскай моладзі Камітэта па адукацыі і справах моладзі Уладзіміра Іосіфавіча Эльяшэвіча. Вось як ён пракаменціраваў сітуацыю:

— Яшчэ ў сістэме фізічнага выхавання было Савецкага Саюза існавалі залікі да 4, 9, 11 класаў. Цяпер мы пайшлі іншым шляхам. Зыходзячы з таго, што ў пачатковай школе ўсе прадметы выкладае адзін і той жа настаўнік і фізічная культура ў большасці выпадкаў не з'яўляецца выключэннем, мы адмянілі залікі ў 4 класе. А ў 9 і 11 класах пакінулі. Але... залікі па фізічнай культуры ў школе павінен праводзіцца ў адпаведнасці з палажэннем аб іспытах і заліках. На жаль, таго палажэння ў нас няма. Іншыя катэгорыі, яны існуюць, калі толькі ў выглядзе праекта. Таму зараз пры правядзенні залікаў педагогі кіруюцца загадам "Аб дыферэнцыраваным заліку па фізічнай культуры для вучняў выпуск-

ных 9, 11 класаў агульнаадукацыйных навуальных устаноў усіх тыпаў г. Мінска". У ім канкрэтна вызначана, якія вучні дапускаюцца да дзяцей нарматываў, а якія не. Да ліку вызваленых адносіцца вучні, што займаюцца ў спецыяльных медыцынскіх групах, тых, хто толькі што перанёс хваробу, і іншых. Адным словам, спецыялісты ўлічылі ўсе нюансы, каб не нашкодзіць здароўю дзяцей. Настаўнік заўсёды павінен адчуваць адказнасць за здароўе вучня, а вучні ў сваю чаргу — за ўласнае фізічнае развіццё.

Цяпер пастаўмачу, чаму настаўнікі фізкультуры горада Мінска не задаволены такой сітуацыяй і скарыжацца на тое, што вучні, маўляў, не могуць выканаць нарматывы. Возьмем, да прыкладу, нарматывы

для адзінаццаці класа. Тагачасны практыкаваўся для дзяцей, які пад'ём тэлава, на выдатна павінен выканаць 44 разы за хвіліну. На самай справе многія дзяцінцы выконваюць за гэты час 50, а то і 60 пад'ёмаў. Перавышваюць патрабаванні і паказчыкі па чарговым бегу. А вось бег на 1100 метраў выклікае ў дзяцей цяжкасці, у хлопцаў такая праблема адсутнічае. У вас не ўзнікае пытанне, чаму так атрымліваецца? Уся справа ў тым, што нельга, як гэта ў нас часта бывае, з 1 верасня па 25 мая праводзіць заняткі ў спартыўнай зале. Трэба займацца з дзецьмі на свежым паветры пры першай магчымасці. Да таго ж у гадавым планаванні практычна адсутнічаюць гадзіны, адрэзаныя на развіццё вынасласці. Хача быць і так, што яны ў плаці уключаны, але выконваюцца не заўсёды. У тым выпадку, калі ідзе планаваная падрыхтоўка да кожнага з практыкаванняў, дык і вынікі, я ўпэўнены, будуць станоўчыя. А калі настаўнік разам з дзецьмі ўвесь год "прасідзіць" у зале, а потым яны адразу прыступаць да дзяцей нарматываў, тады, безумоўна, можа быць і страта прытомнасці, і сыходжанне з дыстанцыі і інш. Вось у чым асноўная праблема.

Магчыма, яшчэ ўплывае і тое, што шэсць-сем гадоў назад мы рабілі асноўны ўклі на развіццё рухальных якас-

цей і таму пакінулі па-за ўвагай іншыя моманты, і цяпер гэта адбываецца на сённяшніх выпускніках. Назіраецца парадкасна-ная сітуацыя. Есць скаргі на стаўніку на тое, што для разнабаковага фізічнага развіцця вучняў не хапае спартыўнага інвентару. Але мне даводзілася сутыкацца з іншым стаўленнем: менавіта яго (інвентару) адсутнасць пазбаўляе ад адказнасці, дазваляе некаторым "педагогам" аблягчаць працэс выкладання, зводзячы ўсё да гульні ў баскетбол, вайейбол і г.д. Няма мячоў — добра, не трэба вучыць дзяцей разнастайным перадачам, тэхніцы вядзення мяча... Няма лыж — выдатна, не трэба абцяжарваць сябе заняткамі на свежым паветры, а то яшчэ і дробным рамонтам пасля іх. Няма гранат для кідання — цудоўна, сам факт аўтаматычна пазбаўляе дзяцей траўматызму, каб калі нічым не займацца — нічога і не пашкодзіць. Выкаваючы гэтую думку, я ні ў якім разе не хачу быць зняважлівым да настаўнікаў фізкультуры, якія адказна ставяцца да сваёй працы.

Зусім нядаўна да мяне прыйшоў педагог адной са сталічных школ. Ён прадставіў дакументы, згодна з якімі 80 працэнтаў вучняў выпускнага класа вызвалены ад заняткаў фізкультуры ў асноўнай групе па стану здароўя. У такім выпадку залік, пра які мы гаворым, і здаецца, не мае ніякага сэнсу.

Наталля АЛЁХІНА.

"Са спортам сябруем" — пад такім дэвізам у Віцебску прайшлі спартланды дашкольных устаноў абласнога цэнтра. Дзеці паказалі сваю спрытнасць, рухавасць, спартыўнасць. І спартыўнасць ператварылася ў захапляльную гульню.

Фота Аляксандра ХІТРОВА, БЕЛТА.

Прадмет, неабходны кожнаму

Якім яму быць?

Міністр адукацыі Пётр Брыгадзін разам з Міністрам спорту і турызму Югенам Ворсіным правёў у Акадэміі фізічнай культуры нараду па праблемах фізічнай культуры і спорту. Можна лічыць, што сур'ёзная размова пра фізічнае выхаванне школьнікаў ва ўмовах рэформы агульнай адукацыі, пра становішча вучэбнага прадмета "Фізічная культура", перспектывы яго далейшага развіцця толькі пачалася на гэтай нарадзе. Таму ўзяліся разбірацца прадаўжыць яе на старонках газеты.

Як зрабіць кожны дзень цікавым і карысным

Прымаючы пад увагу той факт, што фізічная культура з'яўляецца сродкам, які дазваляе супрацістаяць разбурэнню генэфонду нацыі, мы прапанавалі ўключыць не менш як тры ўрокі фізічнай культуры на тыдзень на працягу ўсяго перыяду навучання. Рэспубліка Беларусь — першая сярод краін СНД прыняла такое рашэнне. Гэты аб'ём вучэбнага часу забяспечвае неабходны ў сучасных умовах мінімум агульнага фізічнага выхавання і сістэматычнасць фізічнай падрыхтоўкі маладога пакалення. Вельмі важнымі з'яўляюцца аздараўленчы і рэабілітацыйныя эфекты.

Спецыялістам, якія маюць дачыненне да школьнай рэформы, вядома, што асноўнымі яе прычынамі з'яўляюцца дэмакратызацыя і гуманізацыя агульнай адукацыі. Фізічная культура — адзін з гуманістычных арыентаванняў вучэбнага прадмета агульнаадукацыйнай школы, які дае аздараўленчы эфект, аднаўляе і павышае разумовую і фізічную працаздольнасць вучняў. Заняткі фізкультурай даюць такія вынікі, які карэкуюць фізічнае развіццё, фізічную падрыхтоўнасць, прафілактыка скарочэння пазваночніка і інш., уплываюць на агульнае фізічнае і духоўнае аздараўленне.

Вядома, што дзеці сталюцца ў школе ад напружанага разумення працы і традыцыйнай для афіцыйнай школы арганізацыі вучэбнага працэсу. Урок фізічнай культуры садзейнічае рэабілітацыі школьнікаў у рэжыме вучэбнага дня. У нармальных гігіенічных умовах фізічная культура можа стаць дзейным сродкам псіхічнай разгрузкі і фізічнага аздараўлення, разрадка і адпачынку вучняў. Калі мы адмовімся ад трэцяга ўрока, практычна ўсе гэтыя магчымасці будуць страчаны.

Значэнне фізічнай культуры не так даўно, але правільна зразумелі на Захадзе. Там старанна сочаць за сваім здароўем. Характэрна, што першым сродкам яго захавання для большасці эканамічна развітых краін з'яўляецца фізічная культура. І гэта цалкам натуральна, таму што падтрымліваць і ўмацоўваць здароўе з дапамогай фізкультуры намагаюцца і больш надзейна, чым аднаўляць з дапамогай медыцыны. Гэта неабходна ўмоўе рабіць самастойна. Бо фізічныя практыкаванні, якія выконваюцца з веданнем справы, можна паравнаць з моцнадейнымі лекамі, прынятымі саевоасава і ў аптымальнай дозе. Калі ж практыкаванні выконваюцца чалавекам не асабіста дасведчаным, яны не даюць чаканых вынікаў і ў занедага выклікае досць моцнае нават стаць небяспечным. Навучэнне дзяцей правільна выкарыстоўваць фізічныя практыкаванні — адна з галоўных задач вучэбнага прадмета "Фізічная культура".

Для гэтага школьнікі павіны быць фізічна падрыхтаванымі і валодаць ведамі і навыкамі, неабходнымі для самастойных заняткаў. Трэба падрыхтаваць іх да разгледжаных заняткаў псіхалагічна. Вучань павінен быць глыбока перакананы ў іх карыснасці і абавязковасці. Яны неабходна мець моцную волю, каб прымусяць сябе працаваць над уласным целам, адмовіцца ад шматлікіх "задавальненняў". Выдатна, калі ён зробіць выбар на карысць здаровага ладу жыцця. Улічваючы гэта, вучэбны прадмет "Фізічная культура" павінен адпавядаць патрабаванням формулы здароўя: падтрымліваць здаровасць свайго арганізма, быць кампетэнтным і адказна ставіцца да сябе.

Формула здароўя пакладзена ў аснову Дзяржаўнага фізкультурна-аздараўленчага комплексу — нарматыўнай і праграмы базіс фізічнага выхавання. Менавіта яна вызначае змест вучэбных праграм па фізічнаму выхаванню.

У нашым разуменні вучэбны прадмет "Фізічная культура" павінен дапамагаць вучню як мага больш цікава і карысна працаваць кожны дзень свайго жыцця. Акрамя таго, урокі фізкультуры могуць навучыць школьнікаў, якія працуюць на самай станцыі татамі і мамамі, сацыяльна да сваім целам, каб потым навучыць гэтаму сваіх дзяцей. Выхаванне павіна быць такім, якім бацьку яго Іван Златавост: каб дзеці навучыліся выхоўваць сваіх дзяцей, а тых сваіх. "...і золата такім абразом замкнецца цень". Разлічваючы на імгненны поспех у справе стаўлення асобы, фізічна развітай і дасведчанай, нерэальна. Але дарогу адоева той, хто ідзе.

Галоўнай фігурай, ад якой залежыць фарміраванне

фізічнай культуры асобы, з'яўляецца вучань. Аднойчы ён дасягае таго ўзросту, калі сам можа вырашаць, як яму жыць, якім яму быць, і нясе адказнасць за прынятае рашэнне. Таму змест прадмета "Фізічная культура" павінен даваць веды і вопыт, неабходныя для прыняцця ў канчатковым выніку правільнага рашэння.

Адной з важных задач фізічнай культуры з'яўляецца навучанне дзяцей здароваму ладу жыцця. Для гэтага, акрамя ведаў, неабходны перакананні, якія абавязваюць на сацыяльны і асабісты вопыт. Гэтую задачу пад сілу вырашаць толькі вучэбным прадметам, які фарміруе такія асабісты вопыт — "Фізічная культура".

Узроставыя асаблівасці і фізічнае выхаванне

Новыя праграмы распаўсюджваюцца намі так, каб у вучню фарміравалася неабходная матывацыя да фізкультурных заняткаў. Наша краіна мае багатыя алімпійскія традыцыі. У нас жылі і жывуць легендарныя людзі — вядомыя ўсяму свету алімпійцы і сучасныя чэмпіёны. Ім захапляюцца паўсюль, які варта пераймацца ў лепшых сваіх якасцях. Іх імёны і подзвігі знайшлі адлюстраванне ў праграмах.

Выхаванне фізічнай культуры асобы — шматэтапны працэс. Змест вучэбнага прадмета "Фізічная культура" павінен фарміравацца і вывучацца з улікам гэтага фактара. Традыцыйна вучаюцца тры этапы: маладосць, сяродні і старэйшы школьны ўзрост.

Важны момант у жыцці дзіцяці — паступленне ў школу. Да гэтага перыяду асноўнымі відамі мэтавай дзейнасці з'яўляецца гульня. Гуляючы, дзіця асвойвае навакольнае свет і вучыцца жыць у ім. Пасля паступлення ў школу вядучай дзейнасцю становіцца вучэбная. Цяпер мэтавай гульнявай дзейнасцю з'яўляюцца навучанне, выхаванне і развіццё, накіраваны на фарміраванне пачатковага ўзросту фізічнай культуры асобы.

Мы лічым, што ў працэсе фізічнага выхавання эфектыўным сродкам навучання і развіцця напачатку застаюцца рухавыя гульні. Потым яны паступова выцясняюцца іншымі формамі вучэбнага прадмета "Фізічная культура". Але гульнявы метад у пачатковай школе застаецца адным з вядучых. Фізічнае выхаванне грунтуецца на гульнявай аснове і накіравана на асаенне школы руху. Усе гэтыя ідэі ўлічаны ў распаўсюджаных намі праграмах для пачатковай школы. Але, як паказваюць вынікі праведзенага сацыялагічнага апытання, значная частка настаўнікаў пачатковых класаў не гатовы да іх практычнай рэалізацыі. Акрамя гэтага, у многіх школах вучні пачатковых класаў "выцясняюцца" са спартыўных залаў старшакласнікамі і не прыстаўваюць для заняткаў паміжнікамі. У такіх умовах і падрыхтаваны настаўнік не можа рэалізаваць заданні ў праграмах змест.

Для сярэдняга школьнага ўзросту характэрныя самаасвяджэнне праз розныя віды дзейнасці, імкненне паводзіць сябе як дарослыя ў узростных раўнсіках. У гэтым узросте адным з асноўных відаў дзейнасці з'яўляецца спартыўная. Яна дазваляе атрымаць сярод таварыства ацэнку, адэкватную ўзросту дасягненню падлетка.

Гэтыя пазіцыі ўлічваюцца ў працэсе распаўсюду зместу вучэбнага прадмета "Фізічная культура" ў базавую школу. Таму аснову зместу новых праграм у сярэднім школьным узросце павінен складаць вывучэнне асноў розных відаў спорту. Гэта абумоўлена асаблівасцямі пераходнага ўзросту, для якога ўласціва змена вядучых відаў дзейнасці.

У старэйшым школьным узросце адбываецца пераважна каштоўнасцей і сямдэмо выбар маладымі людзьмі свайго далейшага жыццёвага шляху. У гэты перыяд фарміруецца светапогляд, вызначаюцца каштоўнасці і стаўленне да розных сфер дзейнасці. Для пераважнай большасці маладых людзей у гэтым узросце фізічная культура ўжо не ранейшым выглядзе ўжо страчвае сваю актуальнасць. Дзяцей фарміравання новых арыенціраў неабходна абнаўленне зместу вучэбнага прадмета. Ён павінен улічваць патрэбы і інтарэсы асобы.

Таму ўжо да старэйшага школьнага ўзросту павіны быць набыты асноўныя веды і назпашаны вопыт самастойнай практычнай дзейнасці, неабходныя для фарміравання разумення стаўлення да фізічнай культуры. Да гэтага ўзросту школьнікі павіны ведаць спосабы фізкультурнай і асабіста спартыўнай, дзейнасці, а таксама мець звязаную з імі элементарныя веды. Выпускнік базавай школы павінен атрымаць завершаную агульную фізкультурную адукацыю, неабходную яму для самастойных заняткаў.

Для гэтага, пачынаючы з 8-9 гадоў навучання, за кошт гадзін школьнага кампанента ўводзяцца вучэбныя дысцыпліны па выбару. Аснову іх зместу павіны складаць спосабы фізкультурнай і спартыўнай дзейнасці, якія ўключаюць цікавасць для маладзі, супадзенне з інтарэсамі асобы ў старэйшым школьным узросце. Гэта могуць быць такія курсы, як "Акробат", "Атлетычны гімнастыка", "Спартыўнае уш", "Школа мужнасці", "Сучасныя спартыўныя танцы" і г.д.

У старэйшым школьным узросце змест вучэбнага прадмета "Фізічная культура" павінен фарміравацца, як і раней, дыферэнцыравана — з улікам здароўя, псіхалагічных асаблівасцей, фізкультурных і

спартыўных інтарэсаў вучняў, а таксама сацыяльна-га заказу. Асноўнымі напрамкамі дыферэнцыраванага фізічнага выхавання вучняў старэйшых класаў, на нашу думку, могуць быць наступныя: спартыўнае і развіццёвай і рэкрэацыйна-рэабілітацыйнай накіраванасцю на базе аднаго з відаў спорту (маецца на ўвазе спорт "для сябе" на базавым і павышаным узроўнях асаення фізічнай культуры для ўсіх напрамкаў профільнай дыферэнцыяцыі); фізічнай прафесійна-прыкладной падрыхтоўкі для ліцэяў, ліцэйскіх класаў пры вышэйшых навуковых установах з вызначанай спецыфікай будучай прафесійнай дзейнасці, а таксама для ваенізаваных агульнаадукацыйных навуковых устаноў, на павышаным і палітычным узроўнях асаення фізічнай культуры; агульнай фізічнай падрыхтоўкі для школ з недастатковай базой для дыферэнцыраванага фізічнага выхавання і для дзяцей, якія не жадаюць займацца спортам на базавым і павышаным узроўнях асаення фізічнай культуры; аздараўленча-рэабілітацыйна на аснове рэкамендацыйнага аздараўленчых сістэм для дзяцей з абмежаваным заняткаў фізічнымі практыкаваннямі на базавым і павышаным узроўнях асаення фізічнай культуры; лячэбны для інвалідаў і дзяцей, якія маюць патрэбу ў адаптыўнай фізічнай культуры; спартыўны з палітычным асаеннем выбранага віду спорту ў спецыялах для таленавітых і спартыўных адносін дзяцей.

Абавязковыя прыярытэты

Распаўсюджваюцца змест вучэбнай дысцыпліны "Фізічная культура", мы вылучаем некалькі абавязковых прыярытэтаў. Гэта захаванне традыцыйных гуманістычных прынцыпаў афіцыйнай сістэмы фізічнага выхавання, якія не страцілі актуальнасці ў наш час, дапоўненне сучасным зместам; арыентацыя на фізкультурную адукацыю — яна забяспечвае самастойнае правільнае выкарыстанне сродкаў фізічнай культуры ў розных сферах жыццядзейнасці; стаўленне асобы, здольнага да самаразвіцця; захаванне прынцыпу адпаведнасці ўзростава-палавы асаблівасцям вучню; выдзяленне ў фізічным выхаванні варыяўнага кампанента — ён дазваляе кожнаму настаўніку прынесці ў вучэбны прадмет нешта сваё, уласцівае яму як спецыялісту і што павяшае прывабнасць вучэбнай дысцыпліны; улік неспрыяльных экалагічных умоў. Пад уплывам неспрыяльных экалагічных умоў узнікае стан, які можа на разгледзець як пагарнічны паліч нормай і паталогіяй. Гэта значна павяшае патрабаванні да зместу, індывідуалізацыі фізічнага выхавання і ўрачэбна-педагагічнага кантролю над ім. Сувязь з нацыянальнай культурай. Фізічнае выхаванне, з'яўляючыся элементарнай сістэмай адукацыі, таксама павіна захаваць, перадаваць і прымяняць гэтыя каштоўнасці, выкарыстоўваючы свае спецыфічныя сродкі, якія каранямі ўваходзяць у нацыянальную культуру. Да іх адносяцца перш за ўсё народныя рухавыя гульні і танцы. Інтэлектуальнасць і ўзмацненне аздараўленчай накіраванасці. Для гэтага яго змест павінен быць звязаны з адукацыйным і рэкрэацыйна-геданістычным функцыямі.

Каб дзеці не нанеслі сабе шкоды, займаючыся фізічнай культурай, новыя праграмы напавядаюцца неабходнымі гігіенічнымі ведамі, рухавымі і метадычнымі ўменнямі і навыкамі, спосабамі дзейнасці, якія вучань можа выкарыстоўваць самастойна сёння. Адначасова ўсе яны могуць быць выкарыстаны ў далейшым жыцці, таму што новы змест фізічнай культуры забяспечвае не толькі функцыянальную і каардынацыйную падрыхтоўнасць да фізічнага самавыхавання ў пэўны момант. Яна фарміруе спосабы дзейнасці, якія могуць быць выкарыстаны ў наступныя перыяды жыцця, а таксама веданне і вопыт іх прымянення.

Гэта далёка не ўсе праблемы праектавання, метадычнага забеспячэння і рэалізацыі зместу вучэбнага прадмета "Фізічная культура". Практична не была асветлена праблема вучэбнай базы для заняткаў фізічнай культурай. Патрабуючы абмеркавання пытанні распаўсюду вучэбна-метадычнага комплексу. Калі не стварыць каманду аднадушных і не займацца распаўсюдам вучэбна-метадычнага комплексу, дык нават самыя лепшыя праграмы застаюцца нерэалізаванымі. Галоўная ж праблема — падрыхтоўка і павышэнне кваліфікацыі кадраў, здольных уласцю ў жыццё сучаснаму ідэалогіі фізічнага выхавання. Для гэтага неабходна адпаведная канцэпцыя фізкультурнай адукацыі.

"Фізічная культура" з'яўляецца прадметам, які ў нас час патрэбны кожнаму. Якім ён павінен быць, каб кожны атрымаў тое, што яму неабходна сёння і ў далейшым жыцці? Працягваючы размову, распачатую на II з'ездзе настаўнікаў, уключаючы карысць абмеркавання на старонках "Настаўніцкай газеты" акрэсленыя намі падыходы да распаўсюду зместу і вырашэння іншых праблем вучэбнага прадмета "Фізічная культура".

Уладзімір КРАЖ,
кандыдат педагагічных навук,
прафесар кафедры тэорыі і метадыкі
фізічнай культуры БДАФК,
загадчык сектара фізічнага выхавання
Нацыянальнага інстытута адукацыі.

Палатка як сімвал працы

Лета для большасці з нас — гэта пара адпачынку. Для школьнікаў тым больш, бо доўгачасныя канікулы яшчэ толькі пачынаюцца. Аб тым, як дзеці правядаюць свой вольны час, задумваюцца не адны бацькі, клопацца аб гэтым і шматлікія пазашкольныя ўстановы. Некаторыя з іх ужо "адкрылі летні сезон". Наша сённяшняя размова — з дырэктарам Рэспубліканскага цэнтра турызму і краязнаўства навуцэнскай моладзі Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь Сяргеем Сцяфанавічам МІТРАХОВІЧАМ.

— Натуральна, што з цягам часу інтарэсы падрастаючага пакалення мяняюцца. Што можна сказаць аб поспехе сучаснай моладзі на паслугі вашага цэнтра, наколькі турызм і краязнаўства папулярныя сярод іх сёння?

— Рух наперад, сродкі масавай інфармацыі, новыя віды адпачынку мяняюць адносіны дзяцей да тых формаў выхавальнай працы, якімі да іх прыходзіць педагог. Сапраўды, калі ўзяць 50-я, 60-я, 70-я гады, дык асабіста папулярнай была, да прыкладу, прафесія геалага. Рамантыкай былі аўтэнтычныя падарожжы. Але час бярэ сваё, і сёння ў нас ёсць такая канкурэнцыя, як камп'ютэр, дыскант... Але ўсё роўна адносна да турызму і пяцёр астаюцца станаўчымі ў дзяцімлі і маладзёжным асяродкі. Дастаткова заіці ў клас і спытаць: "Дзеці, мы пойдзем у паход?" Думаю, абмяжоваць будзе вельмі мала. Турызм мае доволі высокі ўстойлівы рэйтынг.

— Які ўзровень плануе прыняць Рэспубліканскі цэнтр турызму і краязнаўства ў арганізацыі летняга адпачынку вучняў у гэтым годзе?

— Летам турыстычны рух асабіста актывізуецца. Але тут ужо працуюць у асноўным не школы, а аздараўленчыя летнікі, а таксама пазашкольныя ўстановы выхавання і навучання. На сённяшні дзень у рэспубліцы працуе 57 устаноў турысцка-краязнаўчага профілю (у абласных цэнтрах і шматлікіх гарадах), яны правядуць са школьнымі вандроўкі, у тым ліку і катэгарыйныя. Патлумачу: катэгарыйныя называюцца складанымі турыстычнымі вандроўкамі працягам больш шасці дзён і працягваюць больш ста кіламетраў. Школьнікі могуць хадаць у вандроўкі нават трацінай катэгорыі: па незаселенай мясцовасці, па тэрыторыі са складаным рэльефам і г.д.

У апошні час мы актыўна выкарыстоўваем такую форму працы, як ства-

турызм

Палатка

як сімвал працы

тэм? Цэлы месяц у летніку адпачывала змена юных турыстаў і краязнаўцаў з усяй рэспублікі, для іх былі арганізаваны комплекс мерапрыемстваў. Падкаючы "Зубраня", кожнае дзіця перадае астафету свята ў свой куток.

На мой погляд, свята атрымала змена юных турыстаў і краязнаўцаў з усяй рэспублікі, для іх былі арганізаваны комплекс мерапрыемстваў. Падкаючы "Зубраня", кожнае дзіця перадае астафету свята ў свой куток.

— Сёння так шмат размоў вядзецца аб здаровым ладу жыцця. На нашу думку, турызм ужо сам па сабе з'яўляецца адным са стрыжняў у гэтым важным пытанні?

— Турызм выхоўвае, загартоўвае, вучыць. Выхоўвае — таму што ў цяжкіх умовах вандроўкі вучань раскрываецца педагога падчас з нечакананага боку. Вучыць — таму што на практыцы папярэдняе кола ведаў аб прыродзе і гісторыі нашай краіны. Значную ролю адгравалі і аздараўленчы бок вандроўкаў: свежы паветра, рухавыя актыўнасці, умераныя фізічныя напружкі з пляшкам за плячкай — усё аказвае найлепшы ўплыў на арганізм дзіцяці. Гіпадынамія — хвароба, размовы пра якую вядуцца ўжо многія гады. Тэлевізар, камп'ютэр, пасіўны лад жыцця... Аздараўленчыя магчымасці турызму — вельмі высокія.

— Сяргей Сцяфанавіч, вы ўжо 17 гадоў на чале цэнтра. Прадоўжыце, калі ласка, фразу "Мая праца — гэта..."

— Мая праца для мяне — не толькі праца, гэта мой лад жыцця, гэта развіццё дзіцячага турызму, гэта вялікая колькасць часу, праведзенага ў камандзіроўках. Калі для некага сімвал камандзіроўкі — гэсіціна, дык для мяне — палатка.

Наогул праца ў пазашкольнай установе — гэта перш за ўсё творчасць, а турыстычныя ўстановы тым больш даюць магчымасць папярэдняга круглага года, калі закончаны амаль усе заняты, становіцца часам актыўных вандроўкаў, экскурсій, алётаў, турыстычных спарбортстваў. Дарчы, ужо каторы год Міністэрства культуры на гэты час дае магчымасць школьнікам бясплатна наведаць музеі краіны. Рэспубліканскае свята адкрыцця тыдня прайшло ў нацыянальным аздараўленчым летніку "Зубраня". Чаму менавіта

Наталля АЛЁХІНА.

<p>ПАНЯДЗЕЛАК, 27 МАЯ БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ</p> <p>6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.45 Навіны. 6.10, 7.10, 8.10 Добрай раніцы, Беларусь. 9.10 "Людзі ў цывільным". 10.00 Арсенал. 10.30 Тэлебарометр. 11.00, 21.50 "Сямейныя вузы". 12.20 Гадзіна прафесіянала. 12.45 Мультифільм "Васіліса Прывітанне". 13.00 Дэталі "Трашкі на Пятніцкай". 14.30 "Спявай, душа!" Абрад Юрыя ў Барысавым раёне. 15.20 "Жулі Леско". 15.30 "Людзі ў цывільным". 18.25 Зона Ікс. 18.35 Дня пагранічнай. 20.00 Галоўнае пытанне.</p>	<p>20.40 Калыханка. 21.00 Панарама. 22.45 Стэфан. 23.10 Плянета "Арт". 0.05 Трылер "Назіральнік".</p> <p>ГРТ</p> <p>16.00 Вайліка мышы. 17.00 Вячэрнія навіны. 17.25 "З лёгкай парай". 18.00 Чкавы мяне. 19.00 "Слабае звязно". 20.00 Час. 20.35 Дэталі "Трашкі на Пятніцкай". 21.00, 21.50 "Сямейныя вузы". 12.20 Гадзіна прафесіянала. 12.45 Мультифільм "Васіліса Прывітанне". 13.00 Дэталі "Трашкі на Пятніцкай". 14.30 "Спявай, душа!" Абрад Юрыя ў Барысавым раёне. 15.20 "Жулі Леско". 15.30 "Людзі ў цывільным". 18.25 Зона Ікс. 18.35 Дня пагранічнай. 20.00 Галоўнае пытанне.</p>	<p>9.20 Дак. серыял "Граніца". Фільм 1-ы. "Конфлікт мясцовага значэння". 10.20 Востражэжны серыял "Сетка". 16.20 Тэлесерыял "З новым шчасцем!". 17.10 Афша. 17.20 Весткі - Масква. 17.50 "Камісар Рэкс". 18.50 Добрай ночы, малышы! 19.35 Весткі - Масква. 19.55 Шматсерыйны маст. фільм "Сямейныя тайны". 20.35 Дэталі "Трашкі на Пятніцкай". 21.00, 21.50 "Сямейныя вузы". 12.20 Гадзіна прафесіянала. 12.45 Мультифільм "Васіліса Прывітанне". 13.00 Дэталі "Трашкі на Пятніцкай". 14.30 "Спявай, душа!" Абрад Юрыя ў Барысавым раёне. 15.20 "Жулі Леско". 15.30 "Людзі ў цывільным". 18.25 Зона Ікс. 18.35 Дня пагранічнай. 20.00 Галоўнае пытанне.</p>	<p>10.35 "Ох, ужо гэтыя дзеці!". 11.30, 15.00, 17.30, 23.00 Навіны культуры. 11.40 "Прыгоды Болека і Лёлека". 11.50 Разам з Фадэлам. 12.05 "Сцясныя вароты". Свяшчельнікі Мікалай Яноўскі. 12.20 "Экалагічныя латарэі". 18.00 "Смешныя паветы". Вядучы А. Максімаў.</p> <p>НТБ</p> <p>7.00, 7.30, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 23.10 Сёння. 15.10, 7.35 Раніца на НТБ. 7.50 Дэталі "Смешныя". 9.20 Надвор'е на заўтра. 9.25 "Надвор'е" з Леанідам Парфамовым. 10.40 Крымінал. 11.20 Крымінал. 11.35 Дэталі "ТАСС упэўнаважаны заявіць...". 6-я серыя. 22.20 "Прынцып Даміно". Ток-шоу.</p>	<p>18.45 "Гадзіна музыкі". Конкурс І. І. Чайкоўскага. Выбранне. 19.45 "Рэкс". Мультифільм. 20.10 Андрэй Бітуй у аўтарскай праграме "Вячэрніца". 20.50 Н. Садур. "Выкрытае лас-таўка". Спектакль Маскоўскага тэатра "Бенефіс". 22.30 "Вакзал мары". 18.45 Крымінальная драма "Па імені Барон...". 1-я серыя. 21.00 "Сёння" з Пятром Марчанкам. 21.35 Герой дзя. 22.05 "Хуткая дапамога-3". 23.30-0.45 Гардон.</p>	<p>11.00 "168 гадзін". 12.00 Навіны сусветнай шоу-індустрыі. 12.30 Канал гісторыі: "Эндай Уор-хэст". 13.30, 16.30, 19.00, 23.05 "24 гадзіны". 13.45 "Акварыум, або Адаптацыя шпіёна". Заклучэнне навіны. 14.50 Мультифільм. 16.05 "Паўзр рэйнжэрс, або Магутныя рэйнжэрс". 16.45 Мінічына. Людзі, падзеі, факты. 17.00 "Яго, цёмная страць". Тэлеверс. 18.00 "Відэаочка". 18.30 "СТБ-спорт". Тэлеверс навіны. 18.50 "Тэма дня". 19.15 "Добры вечар, малы...". 19.30 "Партрэт у інтэр'еры". 19.45 "Прывітанне, доктар!". 20.00 "Добро пожаловать". 20.10 "Віртуальны свет". 20.20 "Арт-экспрэс". 8.45 Кіно: "Чужак".</p>	<p>6.30 Навіны СНД. 6.45 "Паўзр рэйнжэрс, або Магутныя рэйнжэрс". 7.10 Мультифільм. 8.30 "Партрэт у інтэр'еры". 8.45 Баявік "Заўтра не прыдзе ніколі". 11.00 Тэма дня. 11.15 "СТБ-спорт". Тэлеверс навіны. 11.30 "Сакратныя матэрыялы". 12.30 Канал гісторыі: "Паліванне на ватам". 13.30 "24 гадзіны". 13.45 "Прыпынак на запрабаванне-2". 14.50 Мультифільм. 16.05 "Паўзр рэйнжэрс, або Магутныя рэйнжэрс". 16.30, 23.05 "24 гадзіны". 16.45 Мінічына. Людзі, падзеі, факты. 17.00 "Яго, цёмная страць". Тэлеверс. 18.00 "Відэаочка". 18.30 "Этыкет". 18.35 "СТБ-спорт". 18.50 "Тэма дня".</p>	<p>20.35 Навіны СНД. 20.50 "Еўропа - агульная спадчына". 21.00 Кіно: "Заўтра не прыдзе ніколі". 23.30 Футбольны кур'ер. 0.00 Нацыя музычны канал. 0.45 Музыка на СТБ.</p> <p>8 КАНАЛ</p> <p>17.30 "Том і Джэры". 17.35 "Простое пытанне". 17.45 "Каміон-тур прадстаўляе: Адальчавым у Румыніі" (Чарнаморскія курорты). 21.00 Кліп-антракт. 21.15 Дэталі "Паліметы".</p>
<p>Аўторак, 28 МАЯ БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ</p> <p>6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 22.00 Навіны. 6.10, 7.10, 8.10 Добрай раніцы, Беларусь. 9.10 "Людзі ў цывільным". 10.05 Стадзін. 10.35 "Наваліныя камяні". 11.00, 21.50 "Сямейныя вузы". 12.20 Добрай дзень, Беларусь. 12.45 "Людзі на балюце. Палеская хроніка". Маст. фільм. 5-я серыя. 14.15 "Скарбы сусветнай культуры". 14.30 Зоркі кінэафестывалу ў праграме "Тэлевізійны Дом кіно". 15.20 "Маленькія гітэры". 15.45 "Наваліныя камяні". 16.10 "Піць цуду". 16.20 "5 х 5". 16.30 "Людзі ў цывільным". 18.25 Зона Ікс. 18.35 Дня пагранічнай. 20.00 Галоўнае пытанне.</p>	<p>19.15 Прыгодніцкі фільм "Аб вяртанні забіцця". 20.40 Калыханка. 21.00 Панарама. 22.40 Спорт-кур'ер. 22.55 "Расследванне пачаш". Маст. фільм. Фільм 2-й.</p> <p>ГРТ</p> <p>8.00, 11.00 Навіны. 8.15 "Чкавы мяне" (3 сурдаперакладчыцы). 9.15 "З лёгкай парай". 9.45 Слабае звязно. 10.45 Ершала. 11.00 Бібліяміна. 11.35 "Імперыя пад ударам. Паліванне на губернатара". 16.00 Вайліка мышы. 17.00 Вячэрнія навіны. 17.25 Снехаланаўрама. 18.50 Баявік "Караван смерці". 20.00 Час. 20.35 "Імперыя пад ударам. Бас-тард". 21.40 Лубічка. "Л. Троцкі". Асуджаны на забойства. Частка 1-я. 22.30 Навіны "Час". 23.00 Цывільная. Вадцуды.</p>	<p>19.15 Прыгодніцкі фільм "Аб вяртанні забіцця". 20.40 Калыханка. 21.00 Панарама. 22.40 Спорт-кур'ер. 22.55 "Расследванне пачаш". Маст. фільм. Фільм 2-й.</p> <p>ГРТ</p> <p>8.00, 11.00 Навіны. 8.15 "Чкавы мяне" (3 сурдаперакладчыцы). 9.15 "З лёгкай парай". 9.45 Слабае звязно. 10.45 Ершала. 11.00 Бібліяміна. 11.35 "Імперыя пад ударам. Паліванне на губернатара". 16.00 Вайліка мышы. 17.00 Вячэрнія навіны. 17.25 Снехаланаўрама. 18.50 Баявік "Караван смерці". 20.00 Час. 20.35 "Імперыя пад ударам. Бас-тард". 21.40 Лубічка. "Л. Троцкі". Асуджаны на забойства. Частка 1-я. 22.30 Навіны "Час". 23.00 Цывільная. Вадцуды.</p>	<p>16.00 Вайліка мышы. 17.00 Вячэрнія навіны. 17.25 "Куміры". Ларыса Лукіна. 18.50 Рускае рулетка. 20.00 Час. 20.35 "Імперыя пад ударам. Паліванне на губернатара". 16.00 Вайліка мышы. 17.00 Вячэрнія навіны. 17.25 "Куміры". Ларыса Лукіна. 18.50 Рускае рулетка. 20.00 Час. 20.35 "Імперыя пад ударам. Паліванне на губернатара". 16.00 Вайліка мышы. 17.00 Вячэрнія навіны. 17.25 "Куміры". Ларыса Лукіна. 18.50 Рускае рулетка. 20.00 Час. 20.35 "Імперыя пад ударам. Паліванне на губернатара".</p>	<p>10.35 "Ох, ужо гэтыя дзеці!". 11.30, 15.00, 17.30, 23.00 Навіны культуры. 11.40 "Прыгоды Болека і Лёлека". 11.50 Разам з Фадэлам. 12.05 "Сцясныя вароты". Свяшчельнікі Мікалай Яноўскі. 12.20 "Экалагічныя латарэі". 18.00 "Смешныя паветы". Вядучы А. Максімаў.</p> <p>НТБ</p> <p>7.00, 7.30, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 23.10 Сёння. 15.10, 7.35 Раніца на НТБ. 7.50 "Дэталі "Смешныя". 9.20 Надвор'е на заўтра. 9.25 "Надвор'е" з Леанідам Парфамовым. 10.40 Крымінал. 11.20 Крымінал. 11.35 Дэталі "ТАСС упэўнаважаны заявіць...". 6-я серыя. 22.20 "Прынцып Даміно". Ток-шоу.</p>	<p>18.45 "Гадзіна музыкі". Конкурс І. І. Чайкоўскага. Выбранне. 19.45 "Рэкс". Мультифільм. 20.10 Андрэй Бітуй у аўтарскай праграме "Вячэрніца". 20.50 Н. Садур. "Выкрытае лас-таўка". Спектакль Маскоўскага тэатра "Бенефіс". 22.30 "Вакзал мары". 18.45 Крымінальная драма "Па імені Барон...". 1-я серыя. 21.00 "Сёння" з Пятром Марчанкам. 21.35 Герой дзя. 22.05 "Хуткая дапамога-3". 23.30-0.45 Гардон.</p>	<p>6.30 Навіны СНД. 6.45 "Паўзр рэйнжэрс, або Магутныя рэйнжэрс". 7.10 Мультифільм. 8.30 "Партрэт у інтэр'еры". 8.45 Баявік "Заўтра не прыдзе ніколі". 11.00 Тэма дня. 11.15 "СТБ-спорт". Тэлеверс навіны. 11.30 "Сакратныя матэрыялы". 12.30 Канал гісторыі: "Паліванне на ватам". 13.30 "24 гадзіны". 13.45 "Прыпынак на запрабаванне-2". 14.50 Мультифільм. 16.05 "Паўзр рэйнжэрс, або Магутныя рэйнжэрс". 16.30, 23.05 "24 гадзіны". 16.45 Мінічына. Людзі, падзеі, факты. 17.00 "Яго, цёмная страць". Тэлеверс. 18.00 "Відэаочка". 18.30 "Этыкет". 18.35 "СТБ-спорт". 18.50 "Тэма дня".</p>	<p>19.00 "24 гадзіны". 19.15 "Добры вечар, малы...". 19.30 "Паклук гарыць свечка". 20.00 "Віртуальны свет". 20.10 Навіны СНД. 20.25 "Арт-экспрэс". 20.35 "Дэталі "Смешныя". 20.45 "Дэталі "Смешныя". 20.50 "Дэталі "Смешныя". 21.00 "Дэталі "Смешныя". 21.15 "Дэталі "Смешныя". 21.30 "Дэталі "Смешныя". 21.45 "Дэталі "Смешныя". 21.50 "Дэталі "Смешныя".</p>
<p>Серада, 29 МАЯ БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ</p> <p>6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 22.00 Навіны. 6.10, 7.10, 8.10 Добрай раніцы, Беларусь. 9.10 "Людзі ў цывільным". 10.05 Стадзін. 10.35 "Наваліныя камяні". 11.00, 21.50 "Сямейныя вузы". 12.20 Добрай дзень, Беларусь. 12.45 "Людзі на балюце. Палеская хроніка". Маст. фільм. 5-я серыя. 14.15 "Скарбы сусветнай культуры". 14.30 Зоркі кінэафестывалу ў праграме "Тэлевізійны Дом кіно". 15.20 "Маленькія гітэры". 15.45 "Наваліныя камяні". 16.10 "Піць цуду". 16.20 "5 х 5". 16.30 "Людзі ў цывільным". 18.25 Зона Ікс. 18.35 Дня пагранічнай. 20.00 Галоўнае пытанне.</p>	<p>19.15 Прыгодніцкі фільм "Аб вяртанні забіцця". 20.40 Калыханка. 21.00 Панарама. 22.40 Спорт-кур'ер. 22.55 "Расследванне пачаш". Маст. фільм. Фільм 2-й.</p> <p>ГРТ</p> <p>8.00, 11.00 Навіны. 8.15 "Чкавы мяне" (3 сурдаперакладчыцы). 9.15 "З лёгкай парай". 9.45 Слабае звязно. 10.45 Ершала. 11.00 Бібліяміна. 11.35 "Імперыя пад ударам. Паліванне на губернатара". 16.00 Вайліка мышы. 17.00 Вячэрнія навіны. 17.25 Снехаланаўрама. 18.50 Баявік "Караван смерці". 20.00 Час. 20.35 "Імперыя пад ударам. Бас-тард". 21.40 Лубічка. "Л. Троцкі". Асуджаны на забойства. Частка 1-я. 22.30 Навіны "Час". 23.00 Цывільная. Вадцуды.</p>	<p>19.15 Прыгодніцкі фільм "Аб вяртанні забіцця". 20.40 Калыханка. 21.00 Панарама. 22.40 Спорт-кур'ер. 22.55 "Расследванне пачаш". Маст. фільм. Фільм 2-й.</p> <p>ГРТ</p> <p>8.00, 11.00 Навіны. 8.15 "Чкавы мяне" (3 сурдаперакладчыцы). 9.15 "З лёгкай парай". 9.45 Слабае звязно. 10.45 Ершала. 11.00 Бібліяміна. 11.35 "Імперыя пад ударам. Паліванне на губернатара". 16.00 Вайліка мышы. 17.00 Вячэрнія навіны. 17.25 Снехаланаўрама. 18.50 Баявік "Караван смерці". 20.00 Час. 20.35 "Імперыя пад ударам. Бас-тард". 21.40 Лубічка. "Л. Троцкі". Асуджаны на забойства. Частка 1-я. 22.30 Навіны "Час". 23.00 Цывільная. Вадцуды.</p>	<p>16.00 Вайліка мышы. 17.00 Вячэрнія навіны. 17.25 "Куміры". Ларыса Лукіна. 18.50 Рускае рулетка. 20.00 Час. 20.35 "Імперыя пад ударам. Паліванне на губернатара". 16.00 Вайліка мышы. 17.00 Вячэрнія навіны. 17.25 "Куміры". Ларыса Лукіна. 18.50 Рускае рулетка. 20.00 Час. 20.35 "Імперыя пад ударам. Паліванне на губернатара".</p>	<p>10.35 "Ох, ужо гэтыя дзеці!". 11.30, 15.00, 17.30, 23.00 Навіны культуры. 11.40 "Прыгоды Болека і Лёлека". 11.50 Разам з Фадэлам. 12.05 "Сцясныя вароты". Свяшчельнікі Мікалай Яноўскі. 12.20 "Экалагічныя латарэі". 18.00 "Смешныя паветы". Вядучы А. Максімаў.</p> <p>НТБ</p> <p>7.00, 7.30, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 23.10 Сёння. 15.10, 7.35 Раніца на НТБ. 7.50 "Дэталі "Смешныя". 9.20 Надвор'е на заўтра. 9.25 "Надвор'е" з Леанідам Парфамовым. 10.40 Крымінал. 11.20 Крымінал. 11.35 Дэталі "ТАСС упэўнаважаны заявіць...". 6-я серыя. 22.20 "Прынцып Даміно". Ток-шоу.</p>	<p>18.45 "Гадзіна музыкі". Конкурс І. І. Чайкоўскага. Выбранне. 19.45 "Рэкс". Мультифільм. 20.10 Андрэй Бітуй у аўтарскай праграме "Вячэрніца". 20.50 Н. Садур. "Выкрытае лас-таўка". Спектакль Маскоўскага тэатра "Бенефіс". 22.30 "Вакзал мары". 18.45 Крымінальная драма "Па імені Барон...". 1-я серыя. 21.00 "Сёння" з Пятром Марчанкам. 21.35 Герой дзя. 22.05 "Хуткая дапамога-3". 23.30-0.45 Гардон.</p>	<p>6.30 Навіны СНД. 6.45 "Паўзр рэйнжэрс, або Магутныя рэйнжэрс". 7.10 Мультифільм. 8.30 "Партрэт у інтэр'еры". 8.45 Баявік "Заўтра не прыдзе ніколі". 11.00 Тэма дня. 11.15 "СТБ-спорт". Тэлеверс навіны. 11.30 "Сакратныя матэрыялы". 12.30 Канал гісторыі: "Паліванне на ватам". 13.30 "24 гадзіны". 13.45 "Прыпынак на запрабаванне-2". 14.50 Мультифільм. 16.05 "Паўзр рэйнжэрс, або Магутныя рэйнжэрс". 16.30, 23.05 "24 гадзіны". 16.45 Мінічына. Людзі, падзеі, факты. 17.00 "Яго, цёмная страць". Тэлеверс. 18.00 "Відэаочка". 18.30 "Этыкет". 18.35 "СТБ-спорт". 18.50 "Тэма дня".</p>	<p>19.00 "24 гадзіны". 19.15 "Добры вечар, малы...". 19.30 "Паклук гарыць свечка". 20.00 "Віртуальны свет". 20.10 Навіны СНД. 20.25 "Арт-экспрэс". 20.35 "Дэталі "Смешныя". 20.45 "Дэталі "Смешныя". 20.50 "Дэталі "Смешныя". 21.00 "Дэталі "Смешныя". 21.15 "Дэталі "Смешныя". 21.30 "Дэталі "Смешныя". 21.45 "Дэталі "Смешныя". 21.50 "Дэталі "Смешныя".</p>
<p>Чацвер, 30 МАЯ БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ</p> <p>6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.00 Навіны. 6.10, 7.10, 8.10 Добрай раніцы, Беларусь. 9.10 "Людзі ў цывільным". 10.05 Стадзін. 10.35 "Наваліныя камяні". 11.00, 21.50 "Сямейныя вузы". 12.20 Добрай дзень, Беларусь. 12.45 "Людзі на балюце. Палеская хроніка". Маст. фільм. 5-я серыя. 14.15 "Скарбы сусветнай культуры". 14.30 Зоркі кінэафестывалу ў праграме "Тэлевізійны Дом кіно". 15.20 "Маленькія гітэры". 15.45 "Наваліныя камяні". 16.10 "Піць цуду". 16.20 "5 х 5". 16.30 "Людзі ў цывільным". 18.25 Зона Ікс. 18.35 Дня пагранічнай. 20.00 Галоўнае пытанне.</p>	<p>19.15 Прыгодніцкі фільм "Аб вяртанні забіцця". 20.40 Калыханка. 21.00 Панарама. 22.40 Спорт-кур'ер. 22.55 "Расследванне пачаш". Маст. фільм. Фільм 2-й.</p> <p>ГРТ</p> <p>8.00, 11.00 Навіны. 8.15 "Чкавы мяне" (3 сурдаперакладчыцы). 9.15 "З лёгкай парай". 9.45 Слабае звязно. 10.45 Ершала. 11.00 Бібліяміна. 11.35 "Імперыя пад ударам. Паліванне на губернатара". 16.00 Вайліка мышы. 17.00 Вячэрнія навіны. 17.25 Снехаланаўрама. 18.50 Баявік "Караван смерці". 20.00 Час. 20.35 "Імперыя пад ударам. Бас-тард". 21.40 Лубічка. "Л. Троцкі". Асуджаны на забойства. Частка 1-я. 22.30 Навіны "Час". 23.00 Цывільная. Вадцуды.</p>	<p>19.15 Прыгодніцкі фільм "Аб вяртанні забіцця". 20.40 Калыханка. 21.00 Панарама. 22.40 Спорт-кур'ер. 22.55 "Расследванне пачаш". Маст. фільм. Фільм 2-й.</p> <p>ГРТ</p> <p>8.00, 11.00 Навіны. 8.15 "Чкавы мяне" (3 сурдаперакладчыцы). 9.15 "З лёгкай парай". 9.45 Слабае звязно. 10.45 Ершала. 11.00 Бібліяміна. 11.35 "Імперыя пад ударам. Паліванне на губернатара". 16.00 Вайліка мышы. 17.00 Вячэрнія навіны. 17.25 Снехаланаўрама. 18.50 Баявік "Караван смерці". 20.00 Час. 20.35 "Імперыя пад ударам. Бас-тард". 21.40 Лубічка. "Л. Троцкі". Асуджаны на забойства. Частка 1-я. 22.30 Навіны "Час". 23.00 Цывільная. Вадцуды.</p>	<p>16.00 Вайліка мышы. 17.00 Вячэрнія навіны. 17.25 "Куміры". Ларыса Лукіна. 18.50 Рускае рулетка. 20.00 Час. 20.35 "Імперыя пад ударам. Паліванне на губернатара". 16.00 Вайліка мышы. 17.00 Вячэрнія навіны. 17.25 "Куміры". Ларыса Лукіна. 18.50 Рускае рулетка. 20.00 Час. 20.35 "Імперыя пад ударам. Паліванне на губернатара".</p>	<p>10.35 "Ох, ужо гэтыя дзеці!". 11.30, 15.00, 17.30, 23.00 Навіны культуры. 11.40 "Прыгоды Болека і Лёлека". 11.50 Разам з Фадэлам. 12.05 "Сцясныя вароты". Свяшчельнікі Мікалай Яноўскі. 12.20 "Экалагічныя латарэі". 18.00 "Смешныя паветы". Вядучы А. Максімаў.</p> <p>НТБ</p> <p>7.00, 7.30, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 23.10 Сёння. 15.10, 7.35 Раніца на НТБ. 7.50 "Дэталі "Смешныя". 9.20 Надвор'е на заўтра. 9.25 "Надвор'е" з Леанідам Парфамовым. 10.40 Крымінал. 11.20 Крымінал. 11.35 Дэталі "ТАСС упэўнаважаны заявіць...". 6-я серыя. 22.20 "Прынцып Даміно". Ток-шоу.</p>	<p>18.45 "Гадзіна музыкі". Конкурс І. І. Чайкоўскага. Выбранне. 19.45 "Рэкс". Мультифільм. 20.10 Андрэй Бітуй у аўтарскай праграме "Вячэрніца". 20.50 Н. Садур. "Выкрытае лас-таўка". Спектакль Маскоўскага тэатра "Бенефіс". 22.30 "Вакзал мары". 18.45 Крымінальная драма "Па імені Барон...". 1-я серыя. 21.00 "Сёння" з Пятром Марчанкам. 21.35 Герой дзя. 22.05 "Хуткая дапамога-3". 23.30-0.45 Гардон.</p>	<p>6.30 Навіны СНД. 6.45 "Паўзр рэйнжэрс, або Магутныя рэйнжэрс". 7.10 Мультифільм. 8.30 "Партрэт у інтэр'еры". 8.45 Баявік "Заўтра не прыдзе ніколі". 11.00 Тэма дня. 11.15 "СТБ-спорт". Тэлеверс навіны. 11.30 "Сакратныя матэрыялы". 12.30 Канал гісторыі: "Паліванне на ватам". 13.30 "24 гадзіны". 13.45 "Прыпынак на запрабаванне-2". 14.50 Мультифільм. 16.05 "Паўзр рэйнжэрс, або Магутныя рэйнжэрс". 16.30, 23.05 "24 гадзіны". 16.45 Мінічына. Людзі, падзеі, факты. 17.00 "Яго, цёмная страць". Тэлеверс. 18.00 "Відэаочка". 18.30 "Этыкет". 18.35 "СТБ-спорт". 18.50 "Тэма дня".</p>	<p>19.00 "24 гадзіны". 19.15 "Добры вечар, малы...". 19.30 "Паклук гарыць свечка". 20.00 "Віртуальны свет". 20.10 Навіны СНД. 20.25 "Арт-экспрэс". 20.35 "Дэталі "Смешныя". 20.45 "Дэталі "Смешныя". 20.50 "Дэталі "Смешныя". 21.00 "Дэталі "Смешныя". 21.15 "Дэталі "Смешныя". 21.30 "Дэталі "Смешныя". 21.45 "Дэталі "Смешныя". 21.50 "Дэталі "Смешныя".</p>
<p>Пятніца, 31 МАЯ БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ</p> <p>6.00, 7.00, </p>							